

CEVROINSTITUT
[vysoká škola]

LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ POLITIKA *1. SETKÁNÍ*

www.karelmuller.eu

3. BOLKY:

1. Současné výzvy a problémy LRP, institucionální nastavení a jeho aktéři.
2. Dobré vládnutí a občanská společnost na lokální úrovni, občanská participace na lokální a regionální úrovni.
3. LRP v přeshraničním prostoru, přeshraniční spolupráce a LRP. Média a veřejná komunikace na lokální a regionální úrovni, v evropském srovnání, historie LRP

Podmínky splnění kurzu:

1. Závěrečný test: 70%
2. Aktivní účast na přednáškách, tj. kladení dotazů, komentářů: 30%
3. Sledování lokální a regionální politiky, např. ve své obci, kraji: 10%

Povinná literatura:

MÜLLER, Karel B. (2018). *Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu*. Praha: SLON.

BALÍK, Stanislav (2010). *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada.

Doporučená literatura:

BALÍK, Stanislav a kol. *Kvalita demokracie v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2016.

BALÍK, S. (2008). *Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. Brno: CDK.

BERNARD, J., KOSTELECKÝ, T. ILLNER, M. VOBECKÁ, J. (2011). *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: SLON.

BUBENÍČEK, ČMEJREK, ČOPÍK. (2011). *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada.

ČERMÁK, D., VOBECKÁ, J. et al. (2011). *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě*. Praha: SLON.

EIBL, Otto, Michal PINK a kol. (2017). *Krajské volby v České republice v roce 2016*. Brno: Masarykova univerzita.

JAROŠ, Bronislav a Stanislav BALÍK (2018). Nové komunální volby v ČR 2002–2017: blokující menšiny? *Acta Politologica*, roč. 10, č. 1, s. 139-152.

JÜPTNER, Petr, Kamil ŠVEC a Martin POLINEC (2007). *Evropská lokální politika*. Praha: IPS FSV UK.

KUNŠTÁT, Daniel, Ladislav MRKLAS et al. (2010). *Krajské volby 2008*. Praha: CEVRO Institut.

RYŠAVÝ, D., ŠARADÍN, P. (2011). *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha: SLON.

RYŠAVÝ, D., ČERMÁK, D. (2015). *Na/O kraji. Kraje a jejich představitelé 2000–2013*. Praha: SLON.

SMOLKOVÁ, Andrea a Stanislav BALÍK (2018). Personalizace na komunální úrovni: existuje a lze ji v českém prostředí zkoumat? *Středoevropské politické studie*, roč. 20, č. 2, s. 204–221.

Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu

Karel B. Müller

Karel B. Müller

Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu

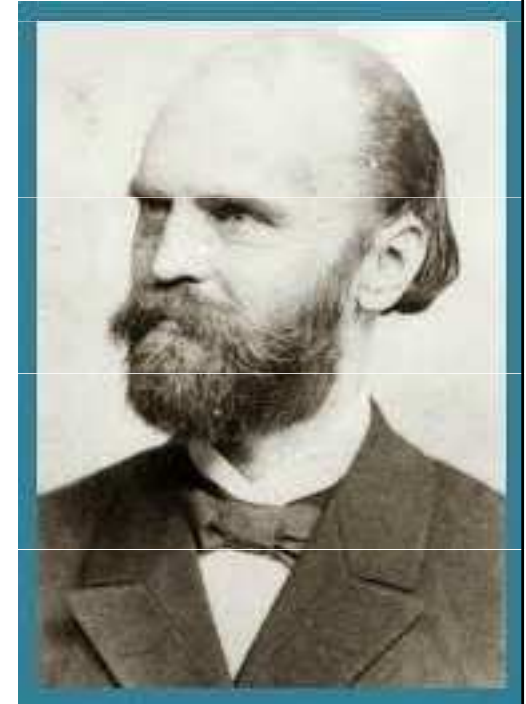
**Lokální politické elity
jako klíčoví aktéři demokratizace?**

Filosofická otázka na úvod: Co jest obec?

Gemeinschaft und Gesellschaft (1887, Ferdinand Tönnies)

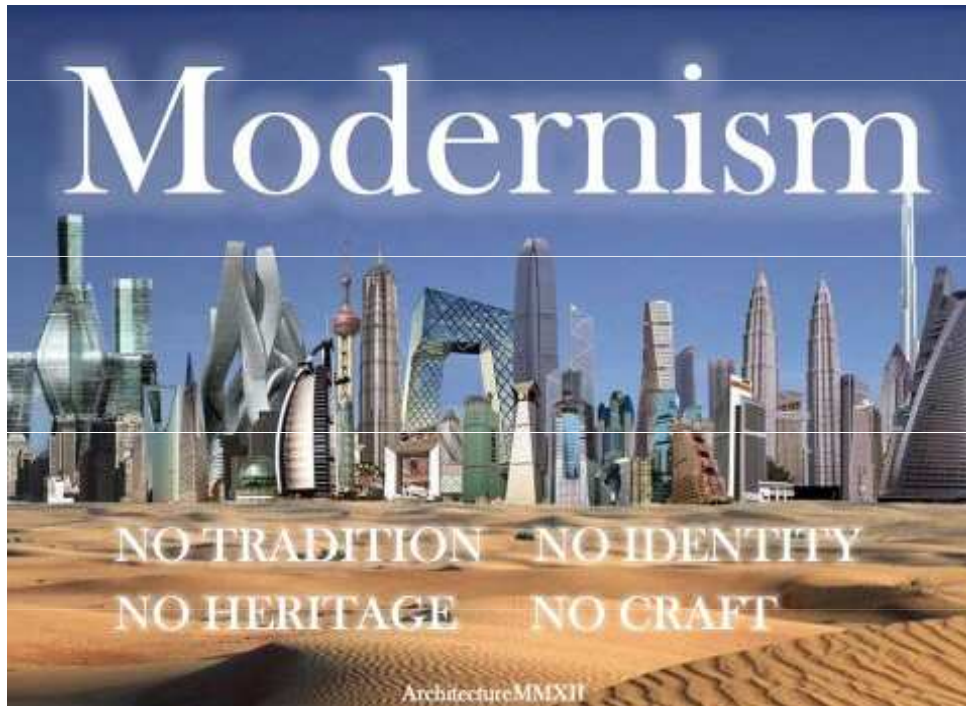
- ❖ **Pospolitost** - společenství formované pokrevními vazbami a rolnickými postoji; klíčovými fenomény jsou rodina, altruismus, sousedství, kolektivismus, obecný zájem, tradice – zvyky, obyčej
- ❖ **Společnost** - městské prostředí, individualismu, racionalita, egoismus, soutěž, zisk, konvence, izolace, odcizení

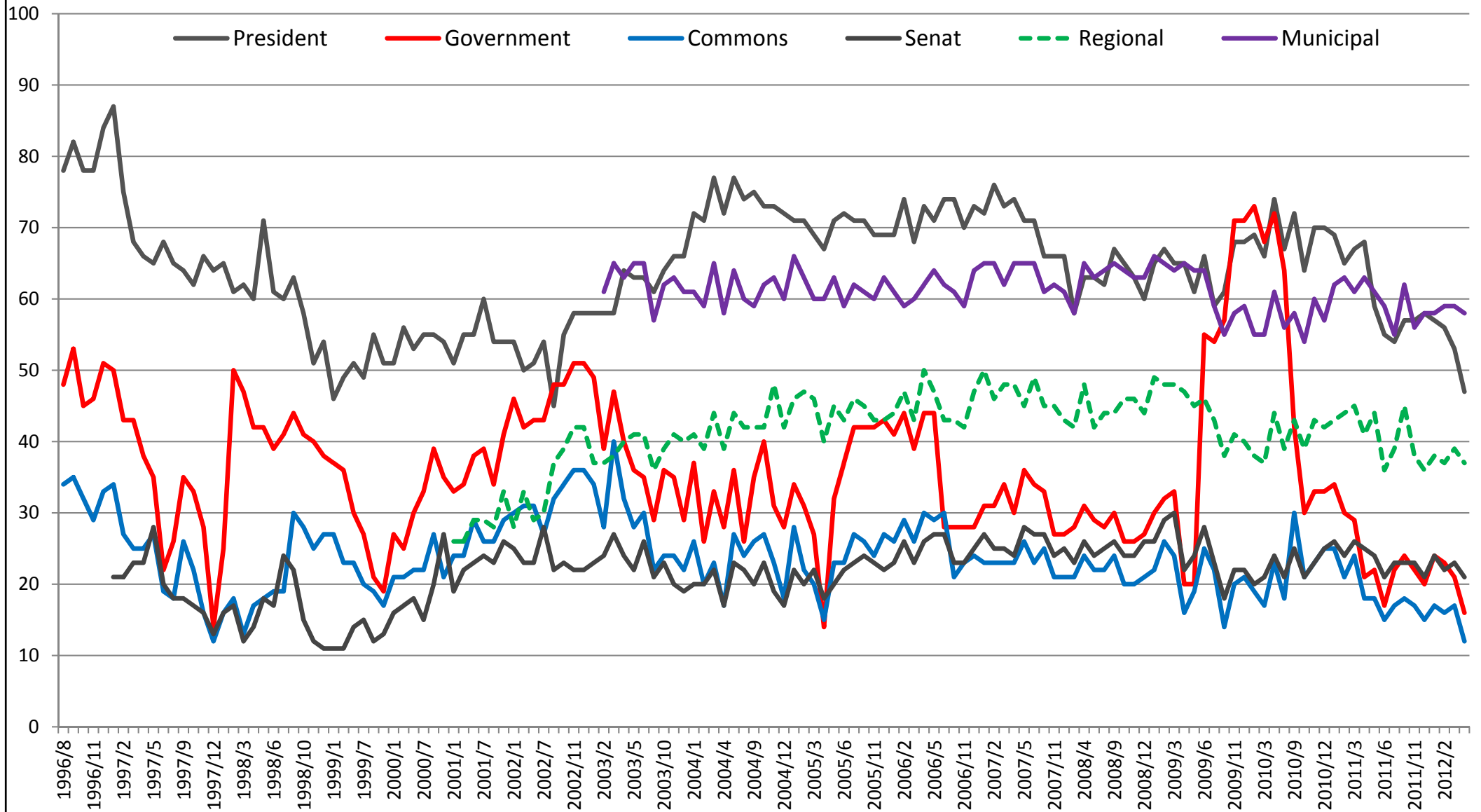

**Prolínání obou konceptů je přítomno v každém
obecním i regionálním zřízení, v každé lokální
politice**

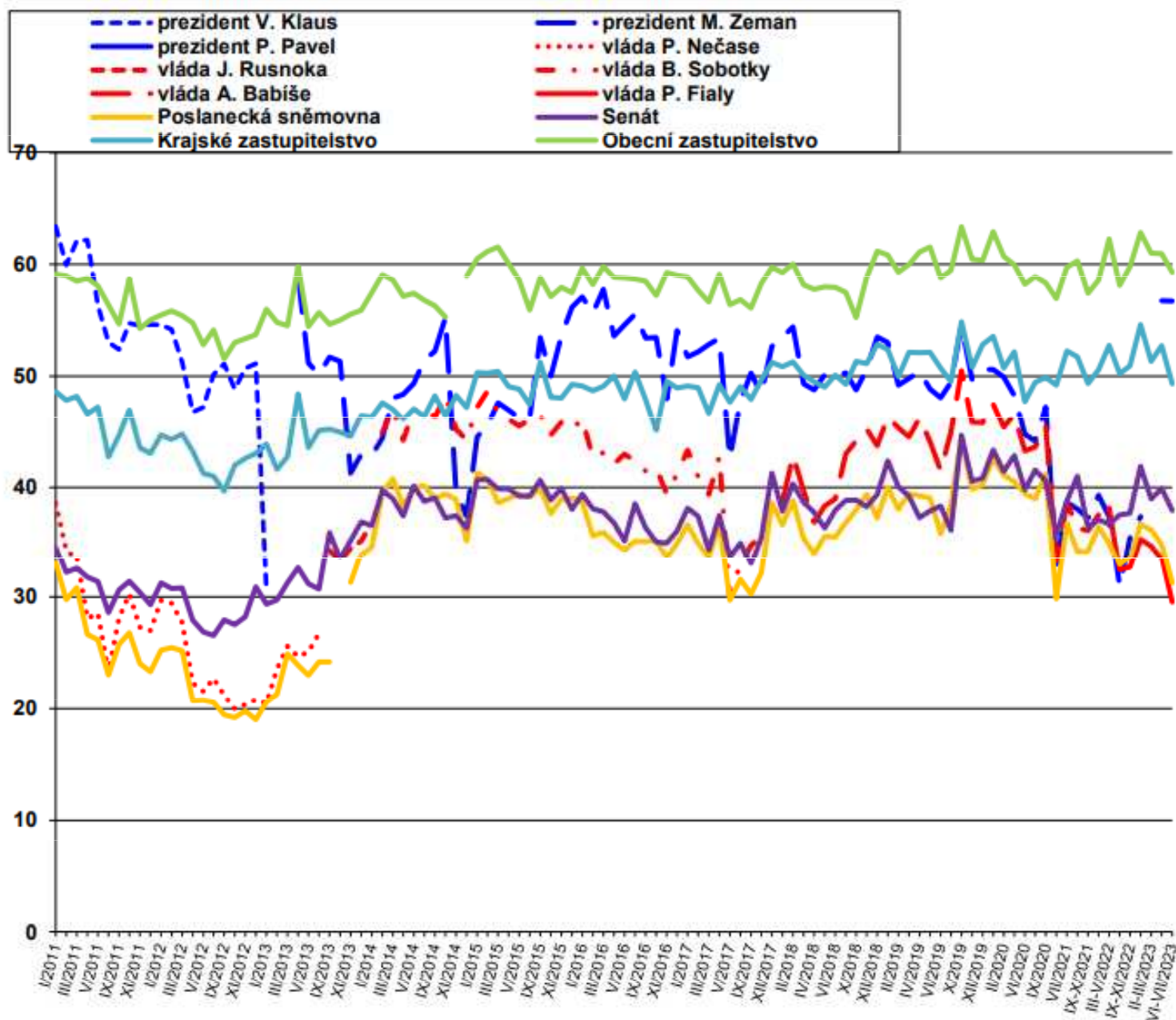
Moderní versus tradiční

Střední Evropa - opožděná modernizace

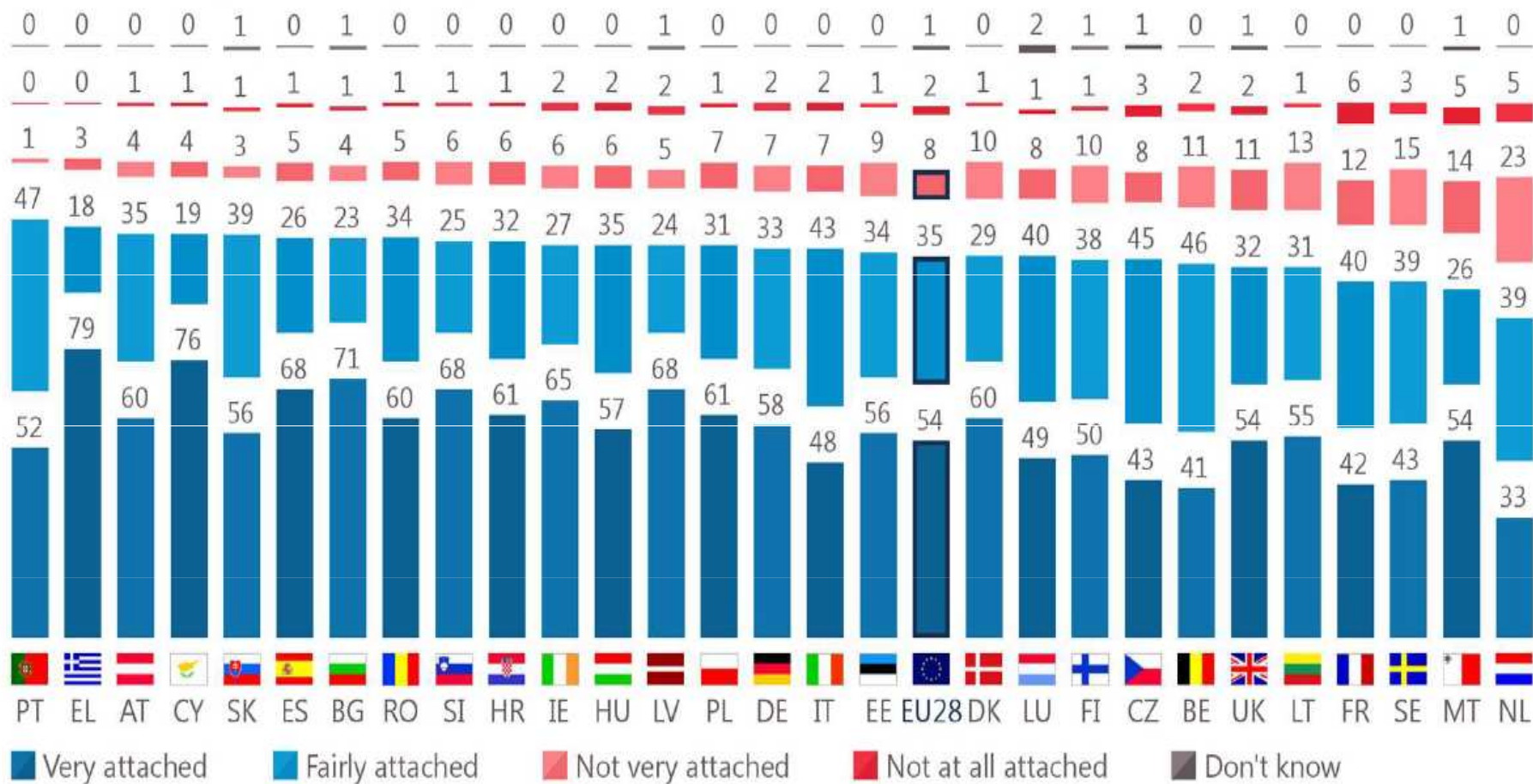

TRUST to POLITICAL INSTITUTIONS

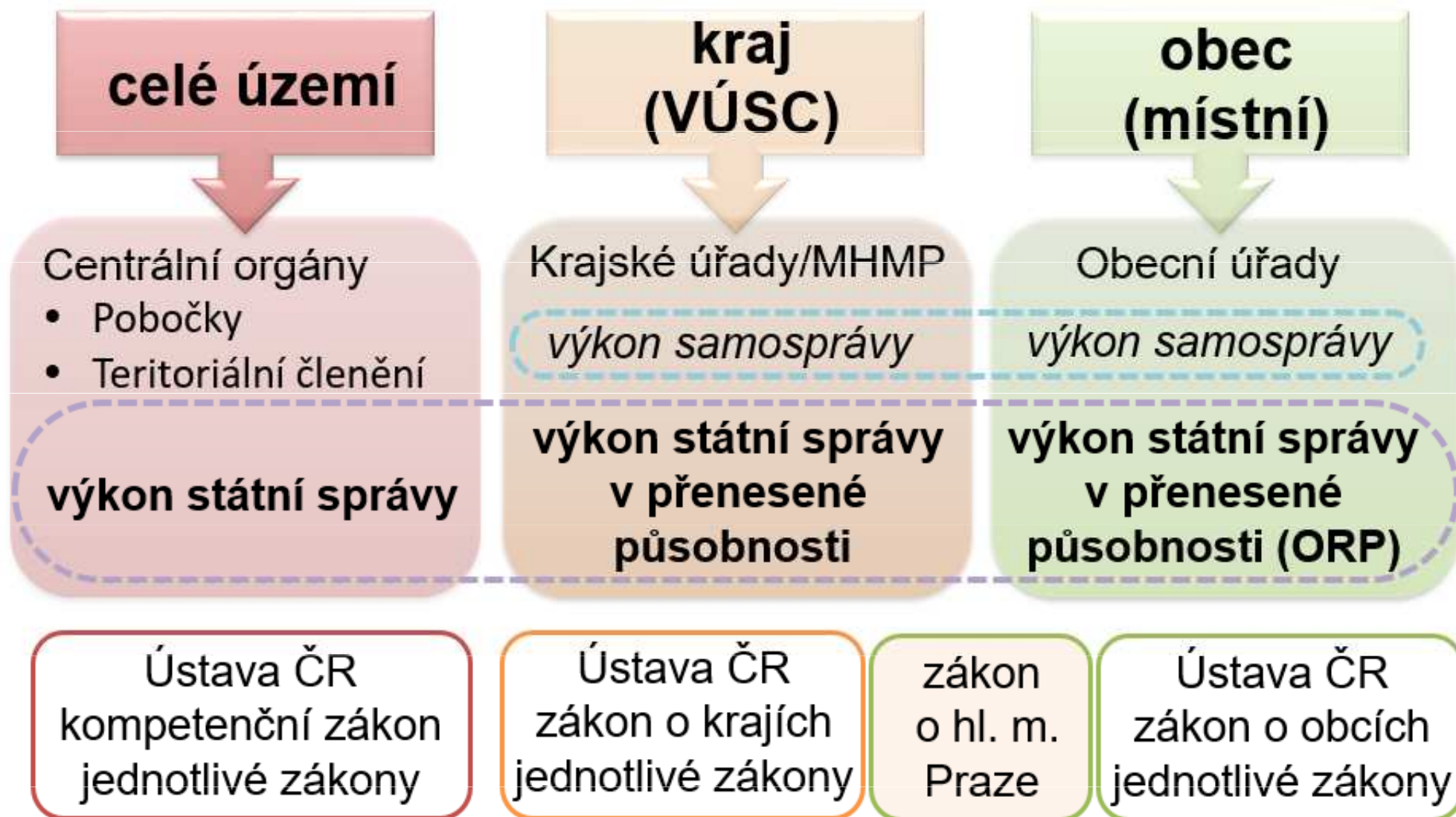

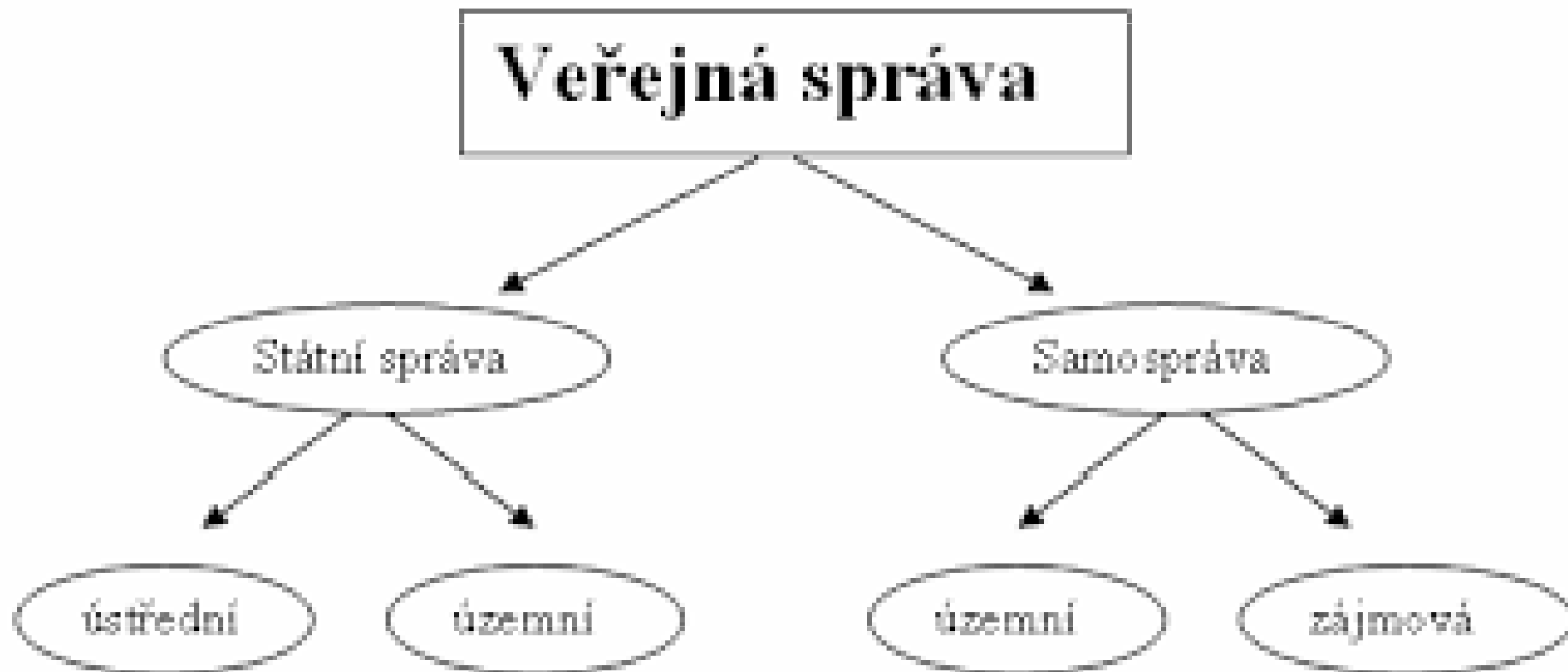

QD1a.1 Please tell me how attached you feel to...
Your city/ town/ village (%)

Správní členění České republiky

Základní pojmy

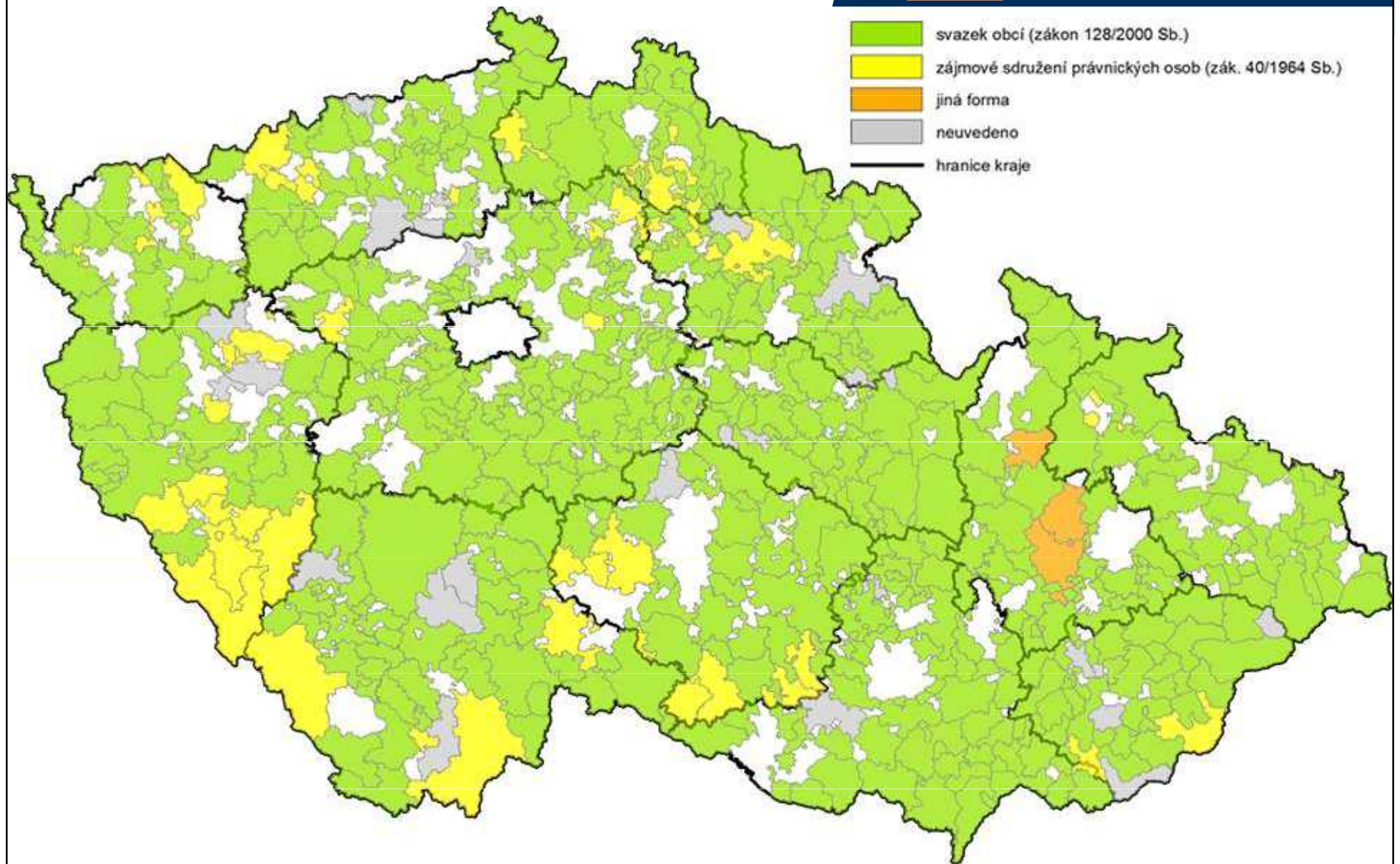
- **Veřejná správa** - správní činnost související s poskytováním veřejných služeb, řízením veřejných záležitostí na místní i centrální úrovni a zajišťováním záležitostí ve **veřejném zájmu**
- **Státní správa** - činnost státu prováděná buď přímo státními orgány nebo jinými orgány, na které stát výkon státní správy v určitém rozsahu přenesl (**přenesená působnost, nařízení**)
- **Samospráva** - způsob řízení určitého celku, kdy daný subjekt o alespoň některých svých záležitostech rozhoduje sám autonomním způsobem, tedy „spravuje se sám“ (**samostatná působnost, obecně závazné vyhlášky**)
  - *Územní samospráva* – kraje, obce – zejména **zastupitelstva**
  - *Zájmová samospráva* – profesní **komory**, školská samospráva, akademická samospráva, university
  - *Ostatní (věcná) samospráva* – **svazky obcí, regionální rada regionu soudržnosti (výbor**, kolektivní rozhodovací orgán volen z krajských zastupitelů a **úřad**, výkonný orgán)

CEVROINSTITUT

[vysoká škola]

ZAKLÁDACÍ SMLOUVA

Dobrovolného svazku obcí Poberounské odpady

Článek 1 Základní ustanovení

1. Obce uzavírají dnešního dne 8.10.2021 ve smyslu ustanovení § 49 a následujících zákona č. 128/2000 Sb, o obcích (dále jen „obecní zřízení“), ve znění pozdějších předpisů, tuto Smlouvu o vytvoření dobrovolného svazku obcí (dále jen „DSO“) nazvaného **Dobrovolný svazek obcí Poberounské odpady** (dále jen „Smlouva“).
2. Uzavřením Smlouvy obce zakládají Dobrovolný svazek obcí Poberounské odpady (dále jen „svazek“) ve smyslu příslušných ustanovení obecního zřízení. Účinnost Smlouvy, resp. další důležité okolnosti pro uzavření a založení svazku jsou upraveny též v článku 8 této Smlouvy.

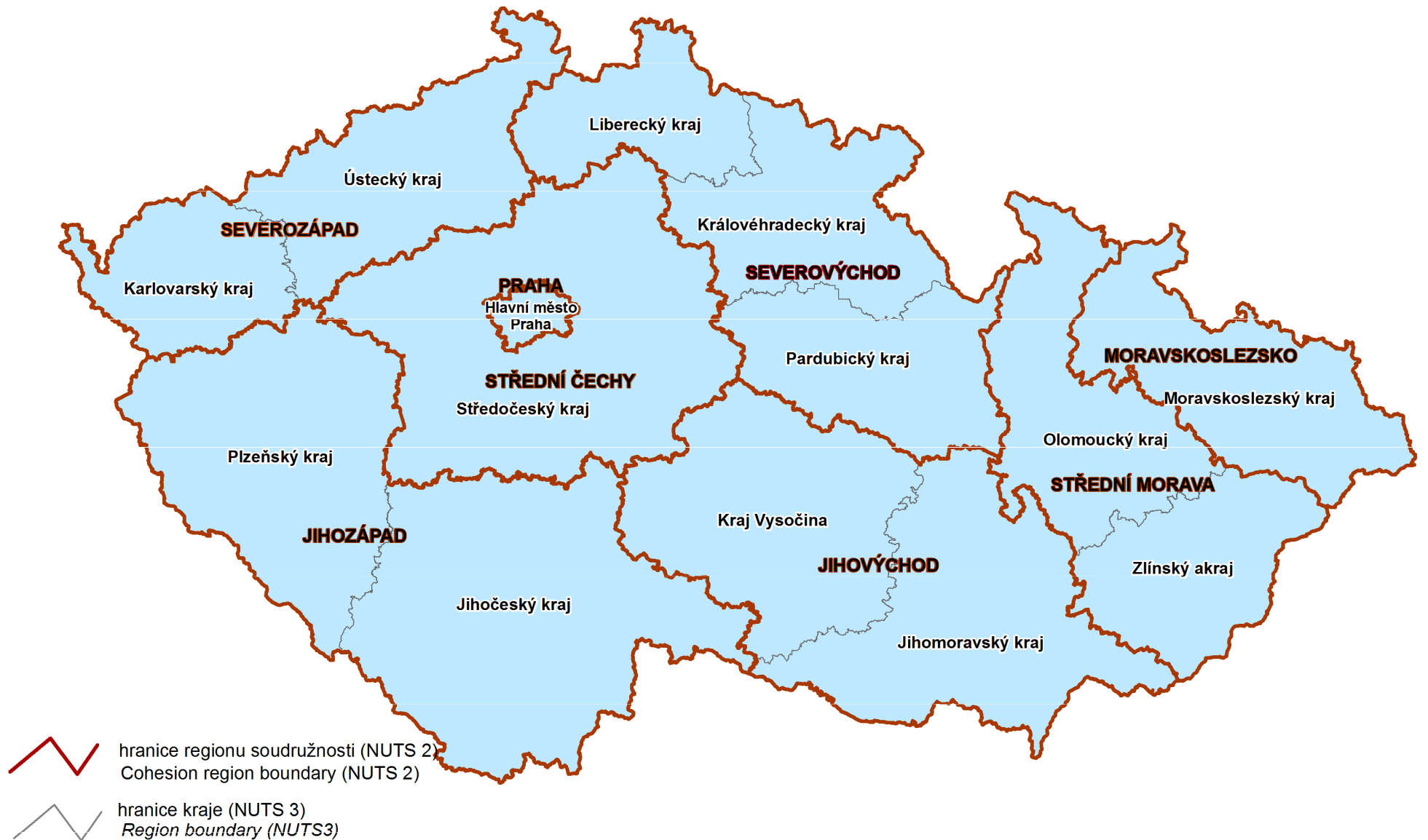
Článek 2 Status svazku

1. Název: Dobrovolný svazek obcí Poberounské odpady
2. Sídlo svazku: Karlštejn 185, 267 18 Karlštejn
3. IČ: *(obdrží při zápisu do rejstříku DSO)*
4. Název a sídla zakládajících členů svazku:
  - a. Město Černošice, IČO: 00241121, se sídlem Karlštejnská 259, 252 28 Černošice, zastoupeno Mgr. Filipem Kořínkem, starostou,
  - b. Město Dobřichovice, IČO: 00241181, se sídlem Vítova 61, 252 29 Dobřichovice, zastoupeno Ingr. Petrem Hamplem, starostou,
  - c. Obec Všenory, IČO: 00241849, se sídlem U Silnice 151, 252 31 Všenory, zastoupena Ing. Romanem Štěrbou, starostou,
  - d. Obec Lety, IČO: 00241393, se sídlem Na Návsi 160, 252 29 Lety, zastoupena Ing. Barborou Tesařovou, starostkou
  - e. Město Řevnice, IČO: 00241636, se sídlem nám. Krále Jiřího z Poděbrad 74, 252 30 Řevnice, zastoupeno Ing. Tomášem Smrčkou, starostou,
  - f. Obec Zadní Třebáň, IČO: 00234028, se sídlem Na Návsi 6, 267 29 Zadní Třebáň, zastoupena Markétou Simanovou, starostkou,
  - g. Obec Hlásná Třebáň, IČO: 00233234, se sídlem Karlštejnská 150, 267 18 Hlásná Třebáň, zastoupena Ing. Tomášem Snopkem, starostou,
  - h. Městys Karlštejn, IČO: 00233374, se sídlem Karlštejn 185, 267 18 Karlštejn, zastoupený PhDr. Mgr. Petrem Weberem, místostarostou,
  - i. Obec Skuhrov, IČO: 00233790, se sídlem Hatě 46, 267 27 Liteň, zastoupena Ing. Lucií Živnou, starostkou,
  - j. Obec Srbsko, IČO: 00233803, se sídlem K Závěrci 16, 267 18 Srbsko, zastoupena Svatavou Biskupovou, starostkou.

Středočeský kraj: 129 svazků

Regiony soudružnosti (NUTS2) a kraje (NUTS 3) České republiky

Cohesion Regions (NUTS 2) and Regions (NUTS3) in the Czech Republic

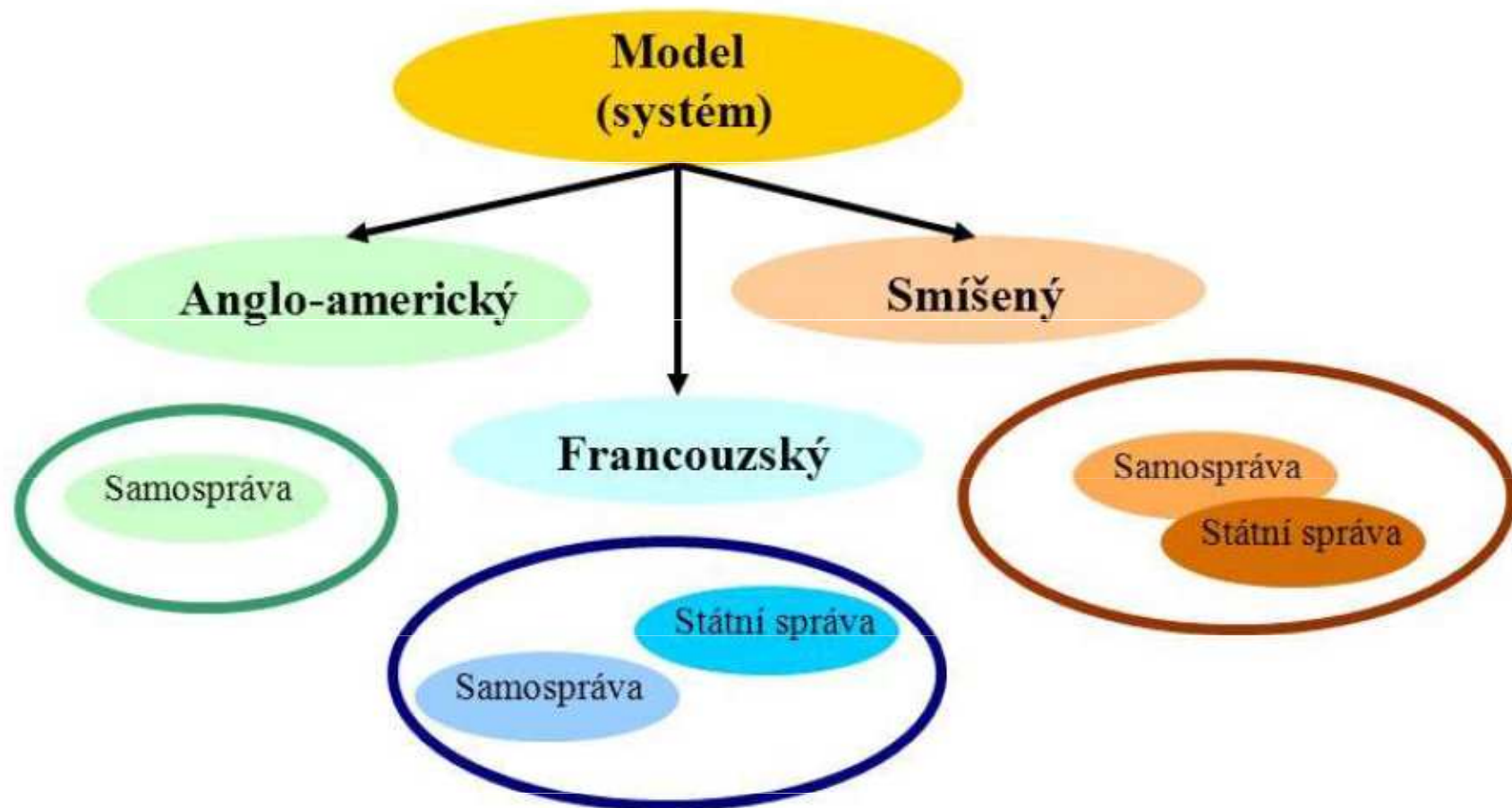

Klíčové zákony pro krajskou / obecní samosprávu

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, ve znění pozdějších předpisů

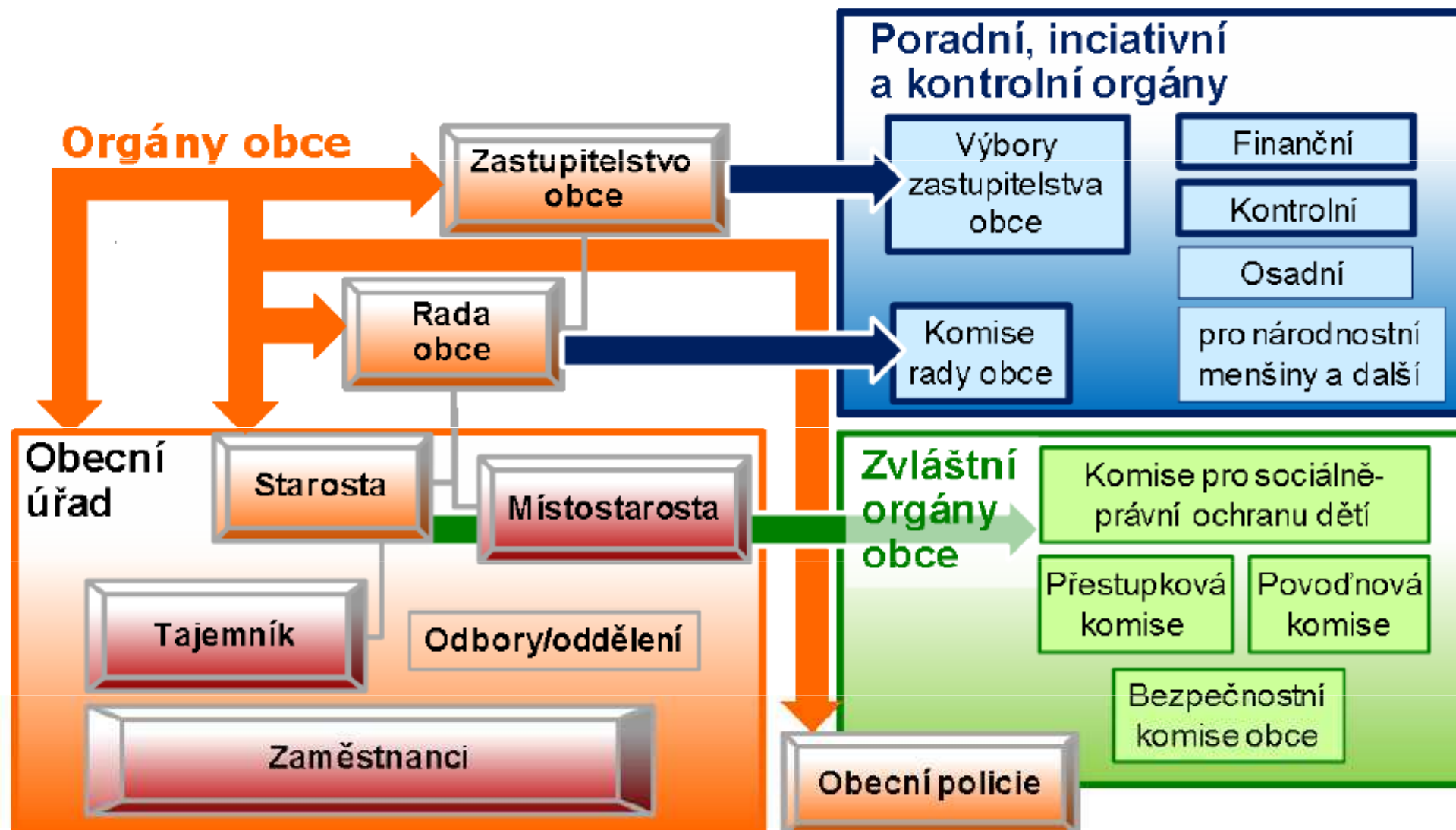
Co to znamená, že je česká veřejná správa „dvoukolejná“?

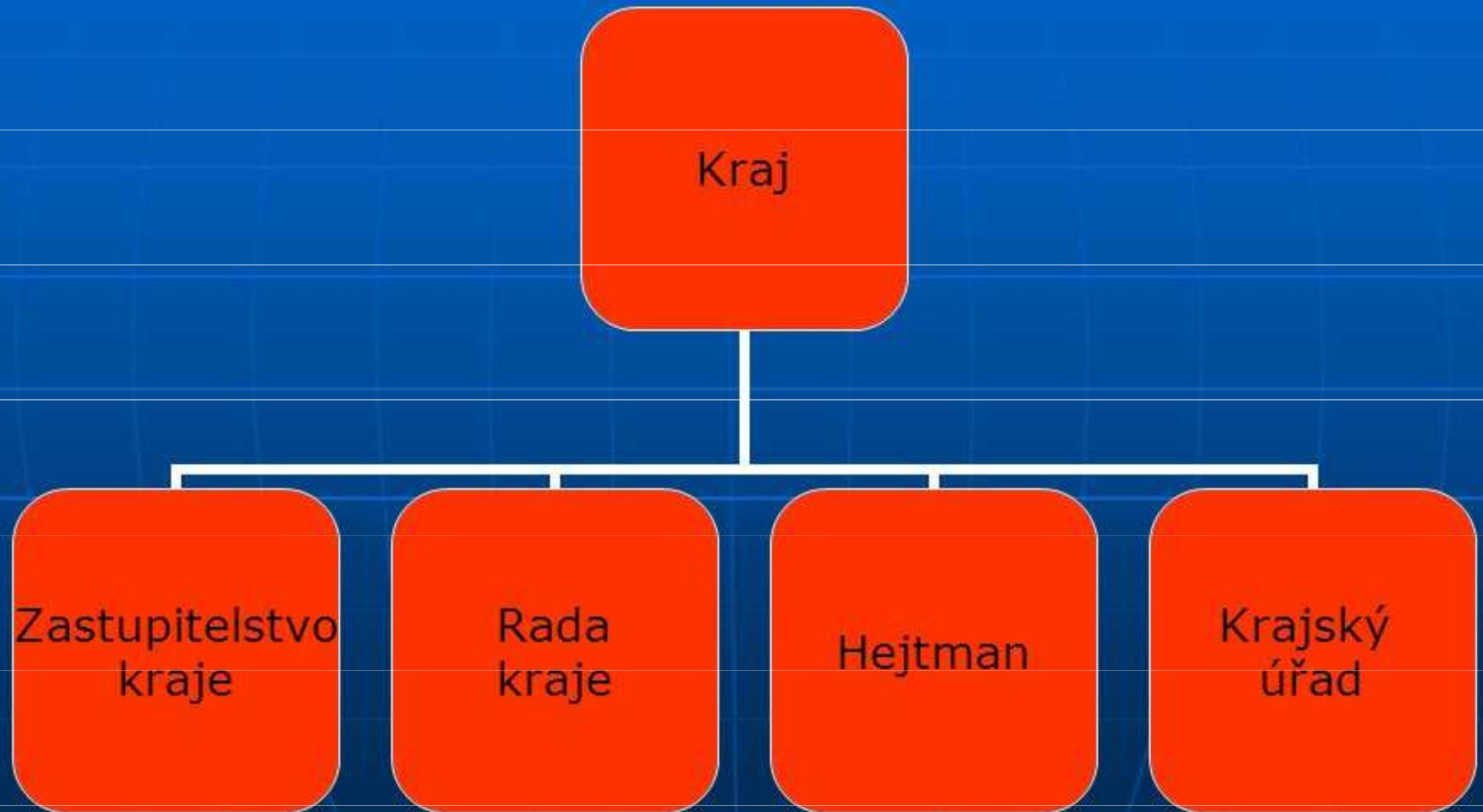
Zastupitelstva, rady, výbory a komise

- Zastupitelstva
  - usnášeníschopnost zastupitelstev – absolutní většina
  - **absolutně většinové rozhodování o všech věcech v zastupitelstvech i radách**
  - nové volby - jestliže se počet členů zastupitelstva obce sníží o více než 1/2 a nejsou-li náhradníci
- Rada
  - kolektivní orgán x její členové jsou však odpovědní individuálně – zřizuje se od 15 členů zastupitelstva, o zřízení rozhoduje zastupitelstvo (před volbami i po volbách)
- Výbory zastupitelstva
  - povinné v obcích: kontrolní a finanční + pro národnostní menšiny (povinný v obcích, kde se hlásí min. 10 % k národnostní menšině)
  - povinné v krajích: finanční, kontrolní, výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost + pro národnostní menšiny (min. 10 % národ. menšina)
- Komise rady

Schéma orgánů obce

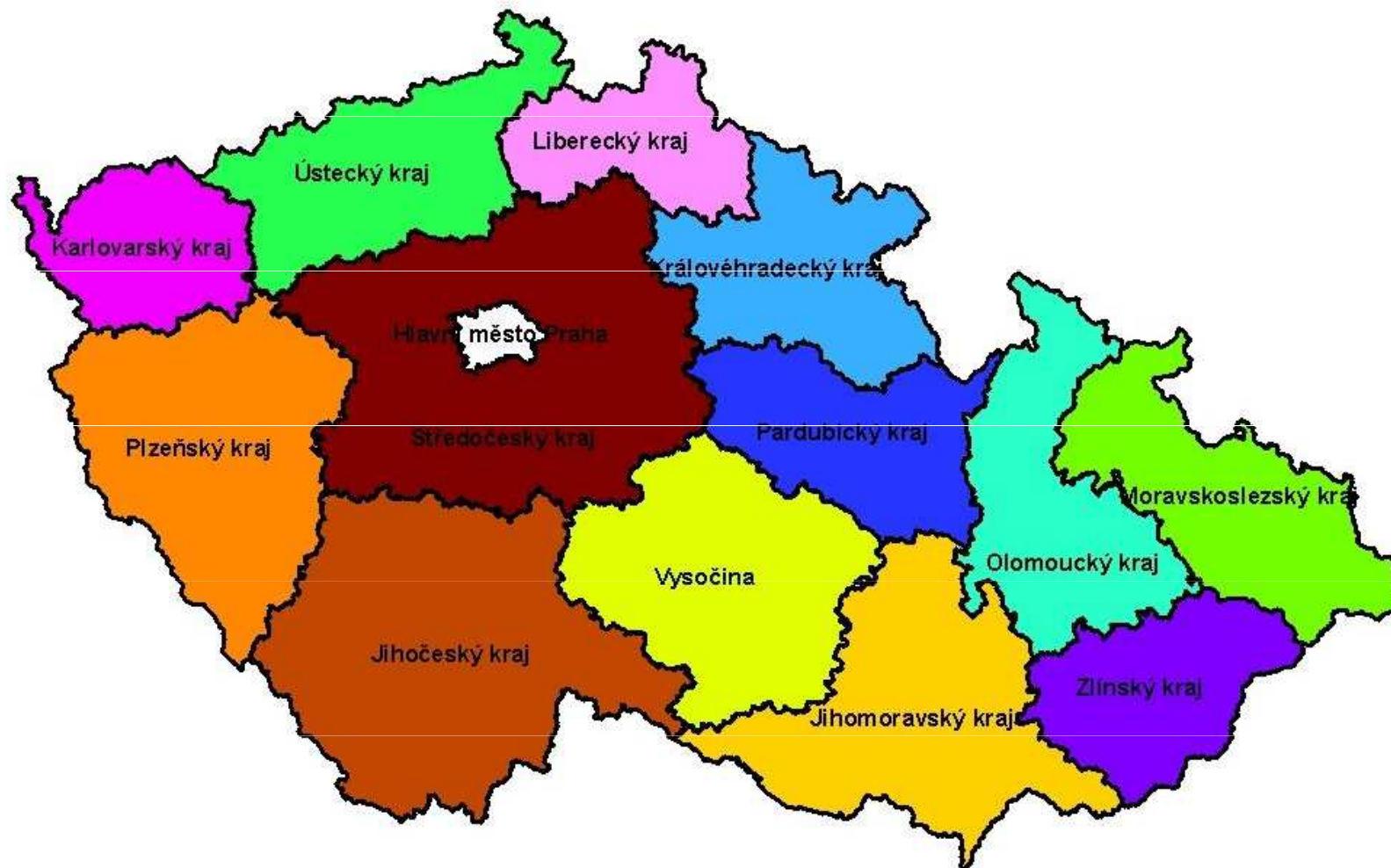

Orgány kraje

Od roku 2000

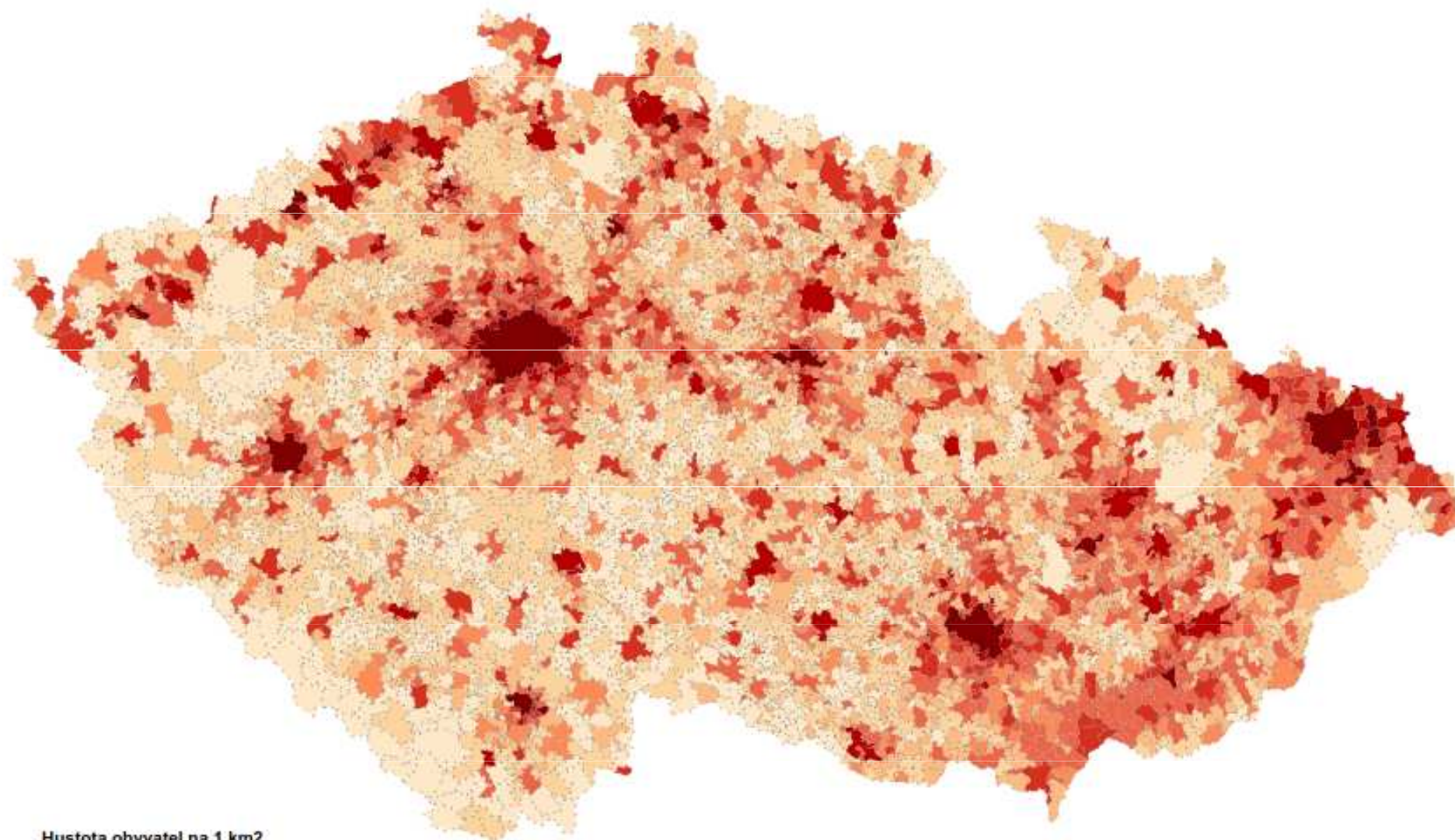

České kraje (2020)

Kraje	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Hustota osídlení	Počet obcí	Statut města
Hlavní město Praha	496,1	1.324.277	2.360	1	1
Středočeský kraj	11 016,1	1.385.141	104	1 145	84
Jihočeský kraj	10 058	644.083	62	623	56
Plzeňský kraj	7 561	589.899	73	501	57
Karlovarský kraj	3 314,3	294.664	92	132	38
Ústecký kraj	5 334,6	820.965	154	354	59
Liberecký kraj	3 163,4	443.690	135	215	39
Královéhradecký kraj	4 759	551.647	115	448	48
Pardubický kraj	4 518,9	522.662	112	451	38
Kraj Vysočina	6 795,6	509.813	123	704	34
Jihomoravský kraj	7 195,1	1.191.989	227	673	50
Olomoucký kraj	5 266,9	632.015	165	399	30
Zlínský kraj	3 963	582.555	149	307	30
Moravskoslezský kraj	5 427,6	1.200.539	75	300	42
Česká republika	78 869,7	10.693.939	134	6 253	606

H u s t o t a o s í d l e n í (2 0 1 9)

Hustota obyvatel na 1 km²

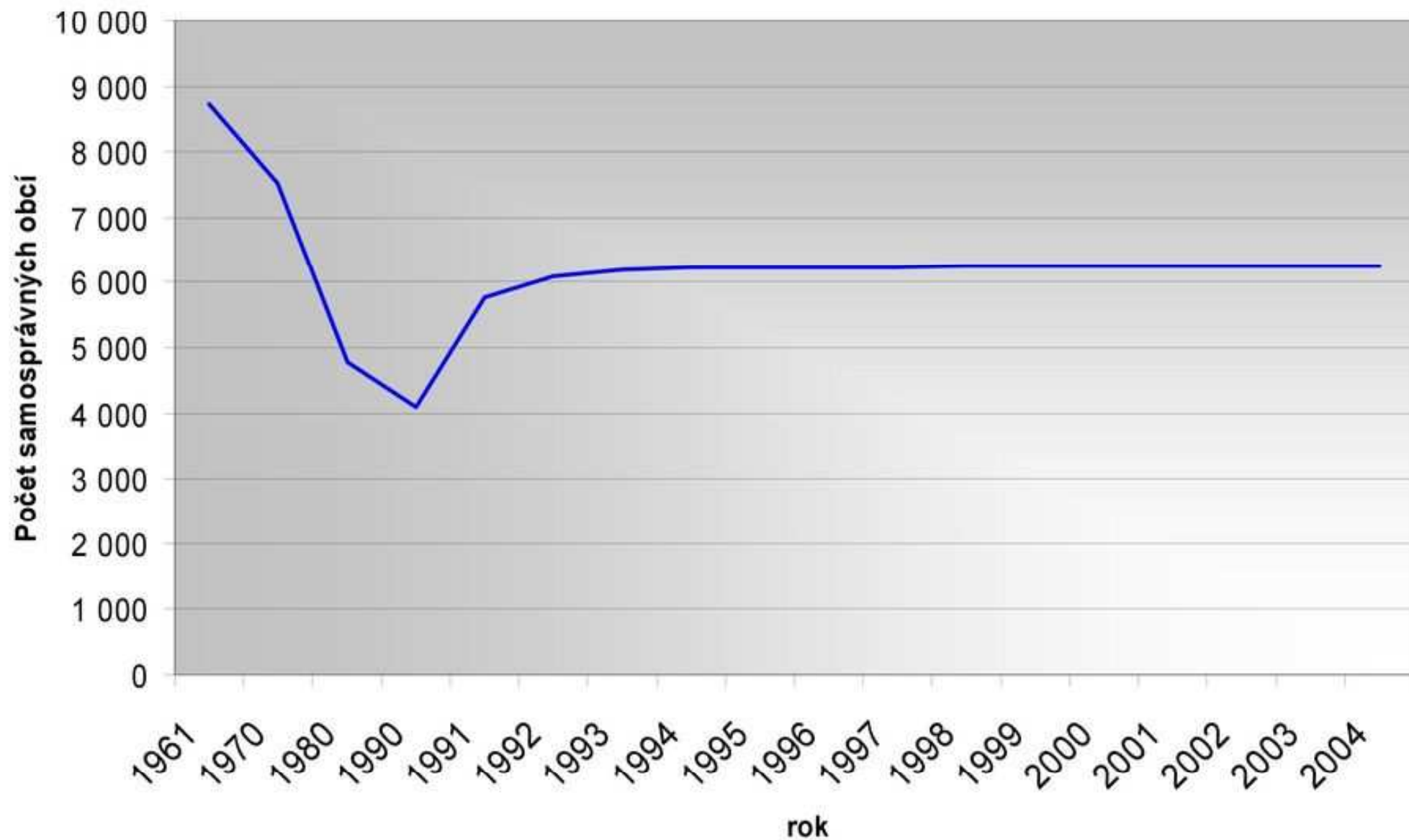

Členění obcí podle rozsahu výkonu státní správy

- obecní úřad obce s rozšířenou působností (205 obcí)
- obec s pověřeným obecním úřadem (393 obcí)
- obec se základním rozsahem přenesené působnosti (6 254 obcí, leden 2023)

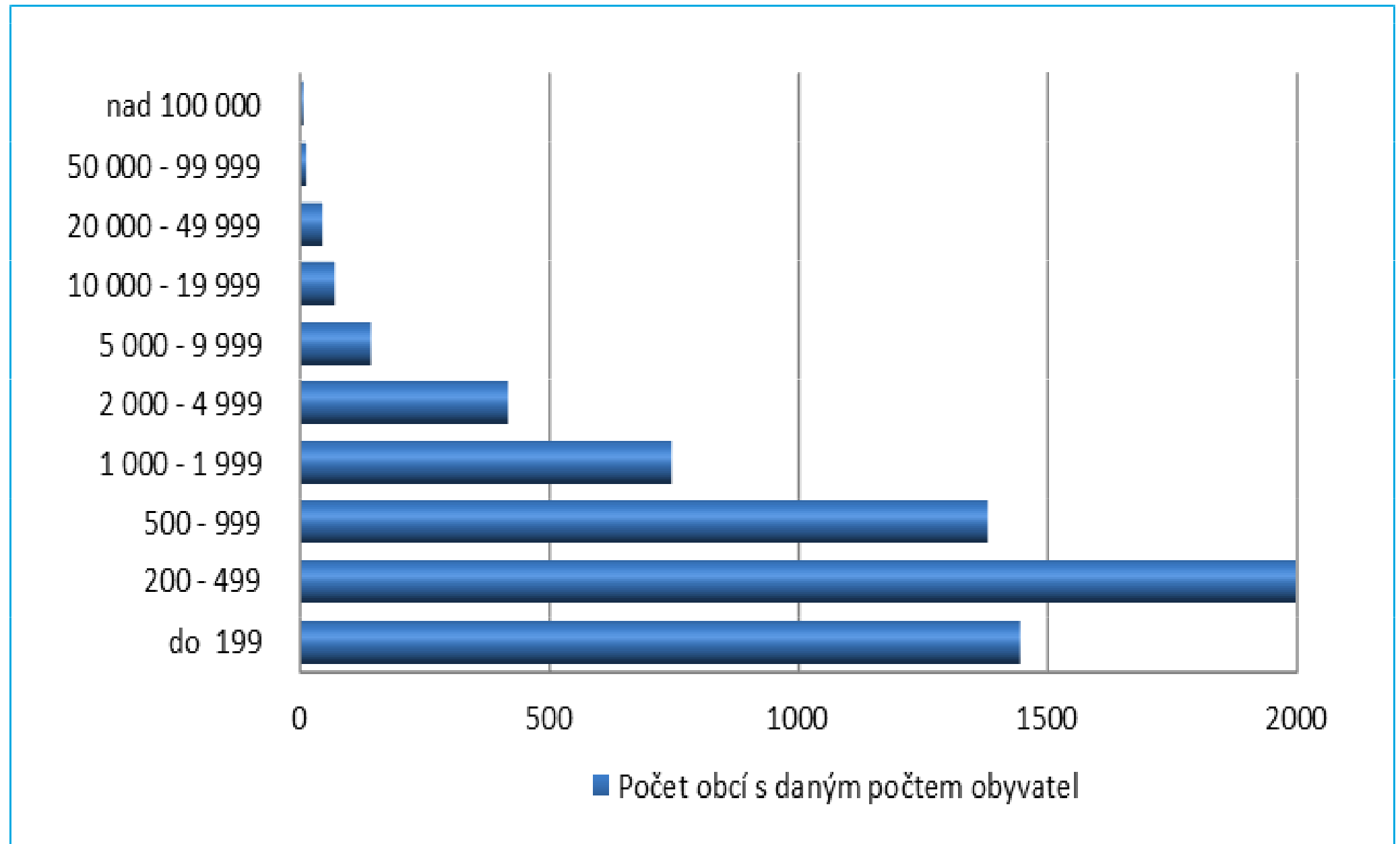
- **Města**
  - do r. 2006 se mohla stát městem taková obec, která měla alespoň 3.000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanovil předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády
  - v současné době není dolní hranice počtu obyvatel stanovena
- **Statutární město**
  - územně členěné a má své vnitřní poměry ve věcech správy města upraveny statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce – může se členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy.
  - Města Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav
- **Městys (městečko)**
  - historický typ obce stojící mezi městem a vesnicí
  - od roku se 2006 tento statut opět navrácí
  - obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády

Vývoj počtu obcí na území ČR

Graf 3: Velikostní struktura obcí ČR, r. 2015

Přehled počtu obcí podle počtu obyvatel

Obce s počtem obyvatel	Počet obcí	Počet obcí (v kumulaci)	% celkové populace	% celkové populace (v kumulaci)
0-100	557	557	0.4	0.4
101-200	1 086	1 643	1.6	2.0
201-300	890	2 533	2.1	4.1
301-1500	2 850	5 383	18.4	22.5
1 501-5 000	592	5 975	14.8	37.3
5 001-10 000	137	6 112	9.1	46.4
10 001-20 000	68	6 180	9.3	55.8
20 001-30 000	28	6 208	6.8	62.6
30 001-40 000	9	6 217	3.1	65.7
40 001-50 000	5	6 222	2.3	68.0
50 001-100 000	16	6 238	11.3	79.3
100 001-150 000	1	6 239	1.0	80.3
150 000 a více	3	6 242	8.2	88.5
Praha	1	6 243	11.5	100.0

Obce s pověřeným obecním úřadem

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500 obyvatel	5 až 15 členů
Nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
Nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
Nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
Nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
Nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů

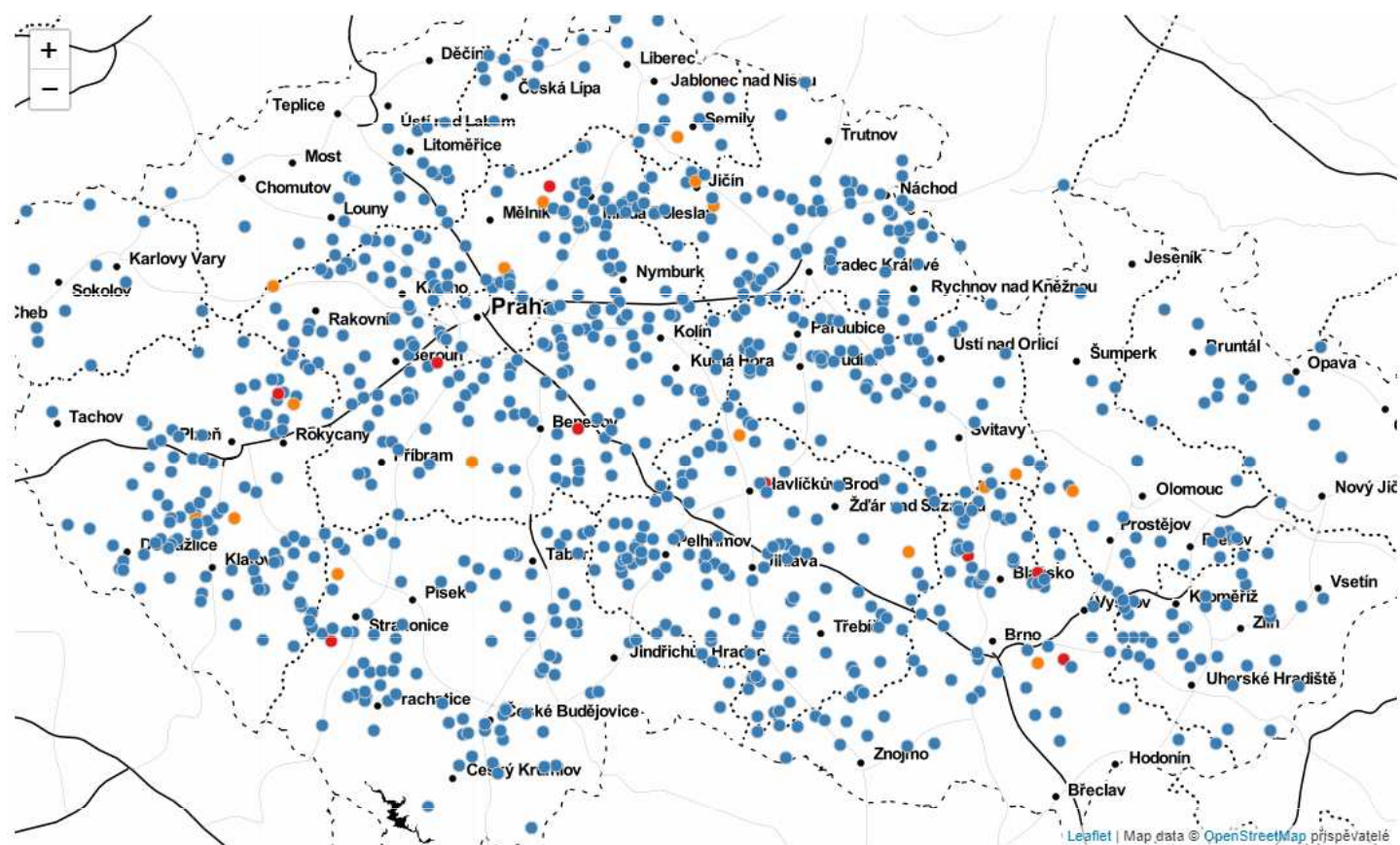
Hlavní město Praha: 55 až 70 zastupitelů

Komunální volby 2018

Kde letos volby nebudou napínavé (nebo nebudou vůbec)

- obce, kde je právě tolik kandidátů jako mandátů
- obce, kde je méně kandidátů než mandátů
- obce, kde nekandiduje nikdo

Vyberte obec v mapě.

How important it is in your life: Politics

(very important, rather important, not very important or not important at all) WVS time-series (1981-2020).

	staré státy EU						Česko						nové státy EU					
1989-1993	8	28	36	38	24	62	9	28	37	41	21	62	9	23	32	40	24	65
1994-1998	8	27	35	41	24	64	3	22	25	45	29	74	6	18	24	41	34	74
1999-2004	8	30	38	41	20	61	6	25	31	48	19	67	5	19	25	42	31	73
2005-2009	10	35	44	37	18	55	5	16	21	42	35	77	5	19	24	42	33	75
2010-2014	9	33	42	40	18	57			0			0	4	18	23	43	34	77
2017-2020	11	38	49	35	15	50	6	19	25	44	29	73	9	22	30	37	32	69
	protestantská Evropa						katolická Evropa						ortodoxní Evropa					
1989-1993	9	33	42	40	17	57	8	22	30	37	30	67	10	24	34	39	24	63
1994-1998	8	31	39	43	18	61	6	17	23	39	37	76	7	19	26	40	31	71
1999-2004	8	34	42	42	15	57	7	23	29	42	28	70	8	24	32	40	26	66
2005-2009	9	38	47	39	13	52	8	26	34	39	26	65	8	25	34	38	27	65
2010-2014	10	39	49	39	11	50	4	18	22	44	33	78	7	19	26	40	33	73
2017-2020	11	45	56	36	8	43	10	30	39	37	24	60	10	21	31	35	31	66
	bývalý Západ						Evropská unie						bývalý Východ					
1989-1993	8	29	37	38	24	61	8	27	35	39	24	63	9	23	32	40	23	63
1994-1998	8	28	35	41	23	63	7	22	29	41	29	69	6	18	25	41	32	73
1999-2004	8	30	38	41	20	61	7	27	34	41	23	65	6	22	28	41	28	69
2005-2009	10	35	45	37	17	54	8	30	38	39	22	61	6	21	28	41	30	71
2010-2014	9	33	42	40	18	57	7	27	34	41	25	66	5	19	25	42	32	75
2017-2020	11	38	49	35	15	50	10	34	44	35	20	55	8	22	30	37	30	67

Q 4: How important it is in your life: **Politics** (very important, rather important, not very important or not important at all)

WVS time-series (1981-2020).

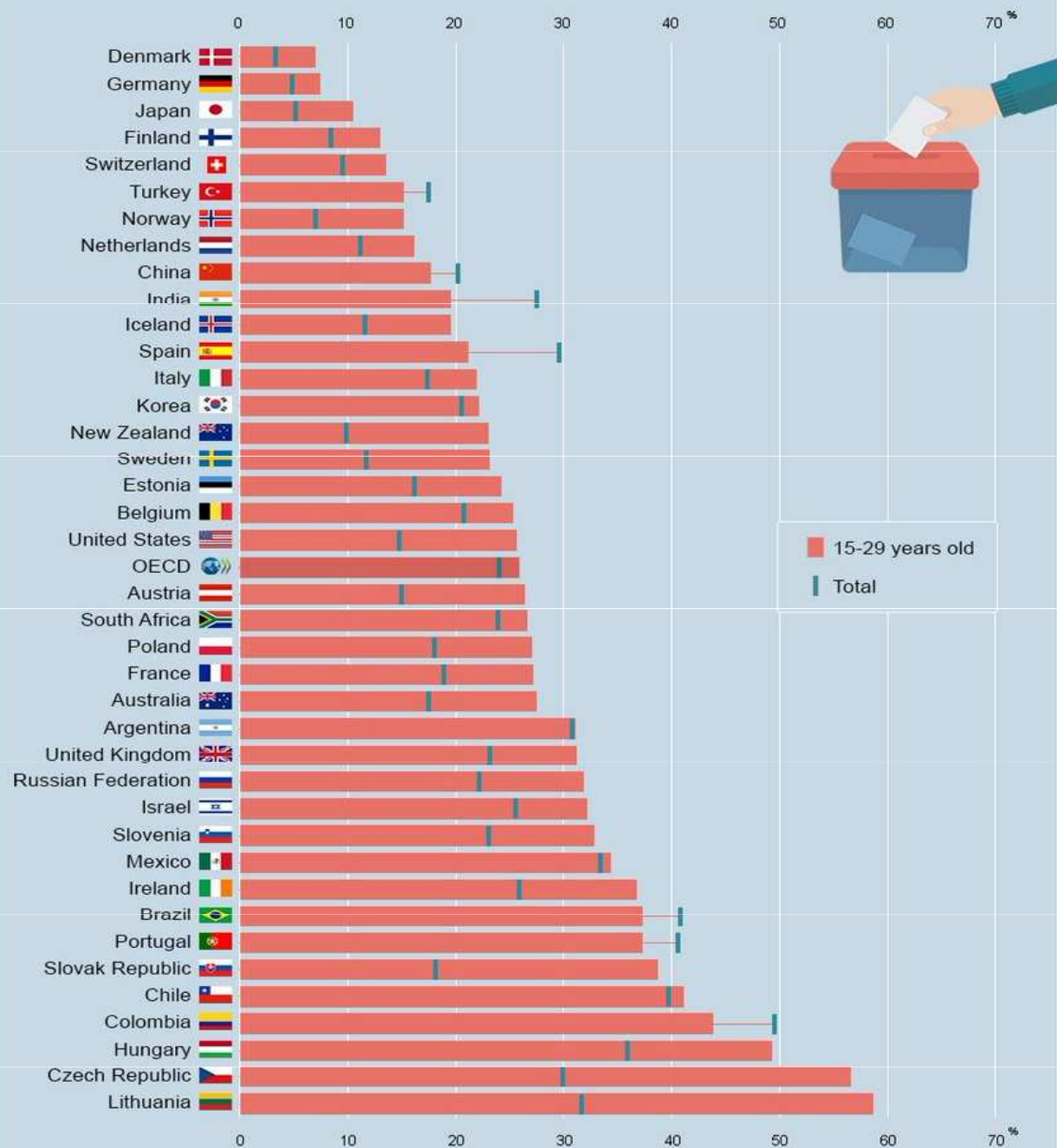
	Německo					Rakousko					Řecko							
1989-1993	10	34	44	41	13	54	7	27	34	38	25	63	0				0	
1994-1998	11	40	51	39	10	49			0			0	0				0	
1999-2004	9	30	39	41	19	60	10	31	41	43	15	58	9	27	36	40	23	63
2005-2009	8	33	41	40	17	57	11	30	41	42	17	59	14	38	52	30	18	48
2010-2014	10	34	44	43	13	56			0			0	0					0
2017-2020	15	51	66	26	6	32	11	39	50	36	13	49	10	23	33	32	34	66
	Nizozemí					Polsko					Bulharsko							
1989-1993	12	41	53	33	13	46	10	27	37	38	19	57	15	30	45	39	13	52
1994-1998			0			0	7	23	30	37	30	67	7	18	25	41	31	72
1999-2004	10	46	56	36	7	43	7	23	30	45	23	68	7	22	29	45	20	65
2005-2009	9	44	53	34	12	46	6	22	28	41	29	70	7	21	28	41	29	70
2010-2014	3	37	40	46	12	58	5	28	33	45	22	67			0			0
2017-2020	6	48	54	37	8	45	8	36	44	34	22	56	12	24	36	35	27	62
	Švédsko					Itálie					Rumunsko							
1989-1993	11	34	45	39	15	54	7	23	30	35	34	69	4	16	20	37	40	77
1994-1998	11	36	47	41	12	53			0			0	7	18	25	37	36	73
1999-2004	11	43	54	37	8	45	8	26	34	42	24	66	5	20	25	33	41	74
2005-2009	11	41	52	37	9	46	10	32	42	34	23	57	5	18	23	37	38	75
2010-2014	17	45	62	28	9	37			0			0	6	17	23	38	38	76
2017-2020	21	54	75	20	5	25	11	35	46	35	18	53	10	14	24	33	42	75
	Dánsko					Španělsko					Srbsko							
1989-1993	8	35	43	41	15	56	6	15	21	32	45	77			0			0
1994-1998			0			0	8	15	23	32	43	75	7	17	24	42	32	74
1999-2004	8	33	41	44	14	58	6	16	22	39	38	77	5	20	25	45	29	74
2005-2009	12	43	55	39	6	45	6	21	27	39	33	72	6	20	26	44	29	73
2010-2014			0			0	6	16	22	41	37	78			0			0
2017-2020	8	38	46	45	8	53	14	26	40	36	24	60	6	19	25	40	34	74
	Švýcarsko					Slovensko					Rusko							
1989-1993	11	30	41	35	22	57	7	17	24	47	25	72	11	25	36	40	19	59
1994-1998	6	31	37	42	19	61	3	12	15	47	38	85	8	19	27	43	29	72
1999-2004			0			0	2	12	14	45	40	85	8	30	38	40	21	61
2005-2009	12	38	50	36	12	48	3	13	16	49	34	83	8	27	35	40	22	62
2010-2014			0			0	2	10	12	47	41	88	7	20	27	40	30	70
2017-2020	10	41	51	40	9	49	4	13	17	46	37	83	11	27	38	38	23	61
	Finsko					Francie					Ukrajina							
1989-1993	3	22	25	50	22	72	8	24	32	33	33	66			0			0
1994-1998	3	16	19	50	29	79			0			0	6	22	28	39	27	66
1999-2004	3	16	19	54	25	79	8	27	35	35	29	64	11	26	37	36	23	59
2005-2009	3	26	29	46	24	70	12	37	49	30	21	51	10	27	37	35	26	61
2010-2014			0			0			0			0	7	21	28	42	30	72
2017-2020	6	38	44	45	9	54	9	30	39	34	27	61	8	21	29	31	25	56

Not interested in politics?

People reporting to be not at all interested in politics, by age group (2012-2014)

CEVROINSTITUT
[vysoká škola]

Karel B. Müller

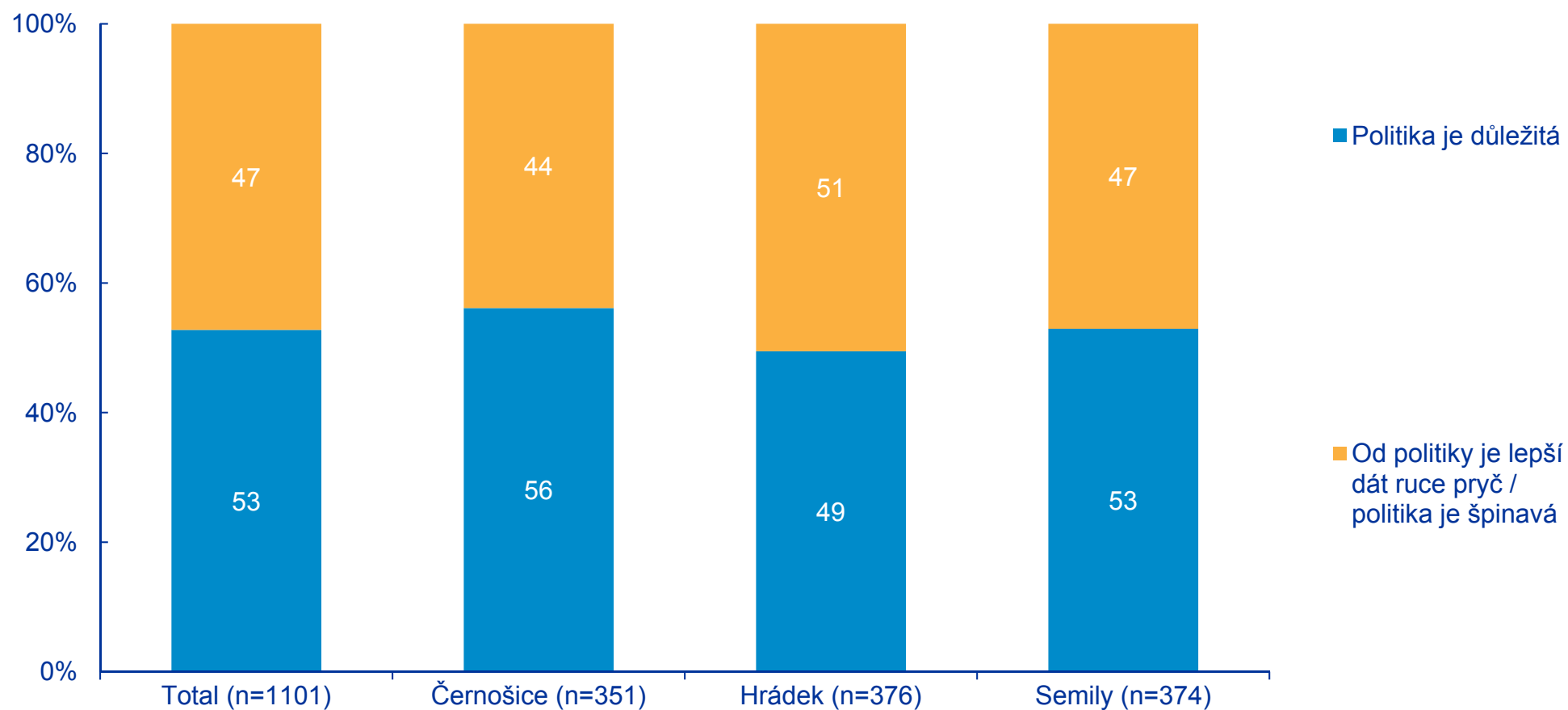
Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu

**Lokální politické elity
jako klíčoví aktéři demokratizace?**

Vysoká stigmatizace politické činnosti

IPSOS 2014

P5. Jaký je váš postoj k politice – k jakému z následujících výroků se přikláníte?

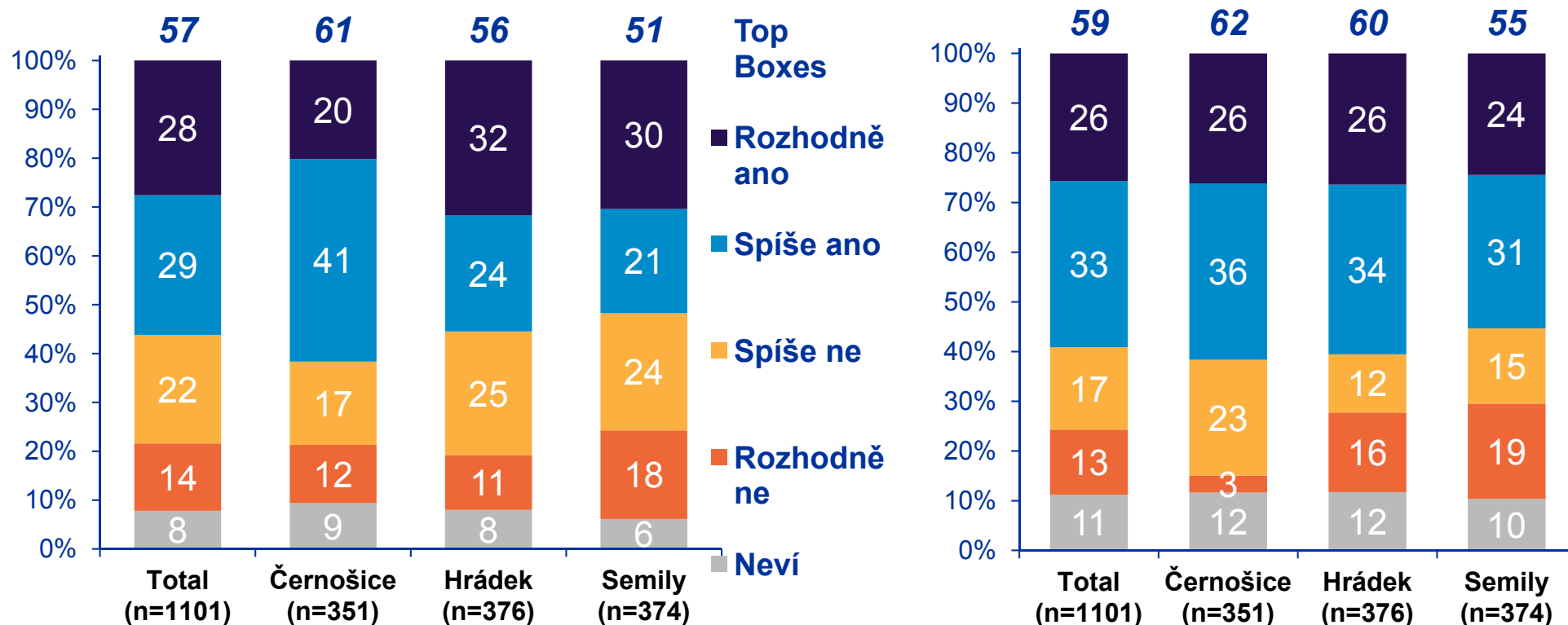

Diskursivní kultura, veřejný zájem ...

IPSOS 2014

„Veřejná diskuze je dobrou cestou pro řešení obecních problémů“

„Pokud má člověk dobrý záměr, je dobré ho realizovat rovnou, bez dlouhého schůzování“

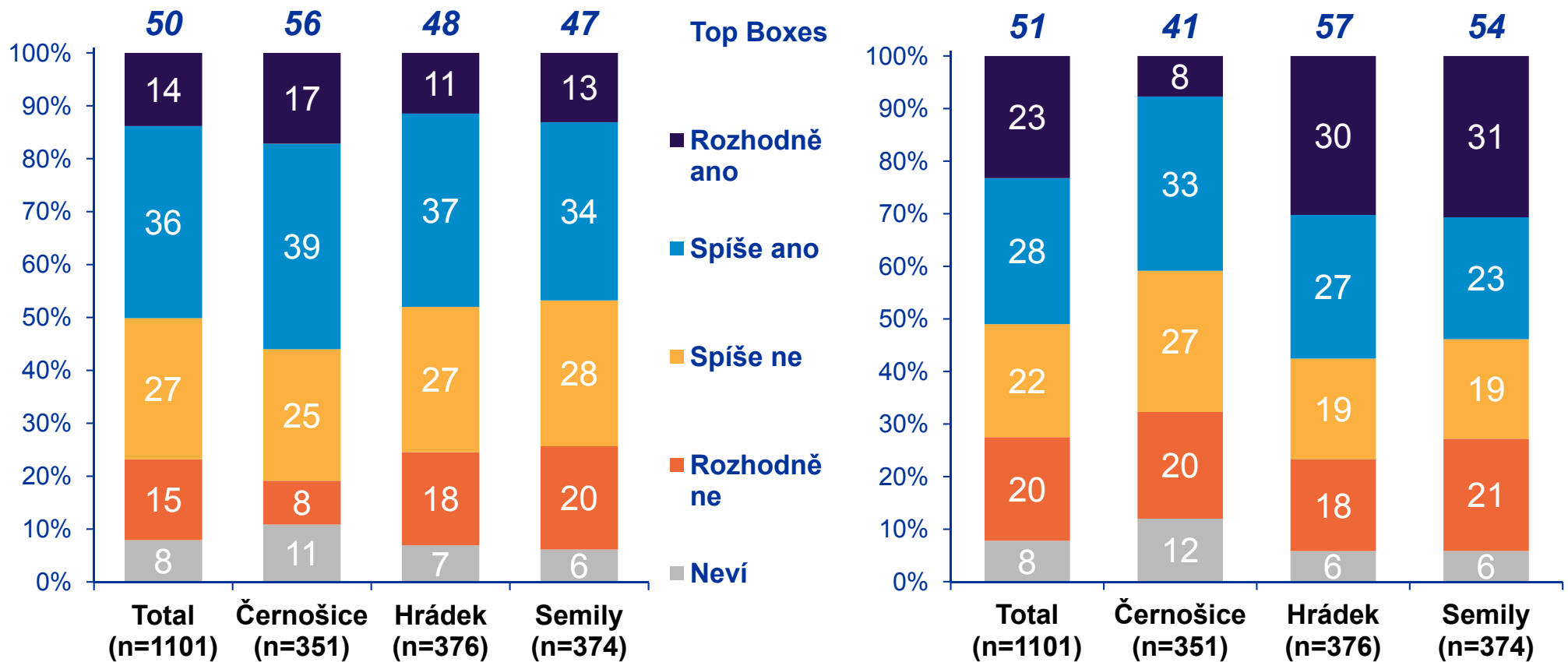

Management konfliktnosti ...

IPSOS 2014

„Konfliktní diskuze je zásadní překážkou při pokusech řešit problémy“

„Jsou-li lidé slušní a rozumní, dojdou vždy k jednomyslnému stanovisku“

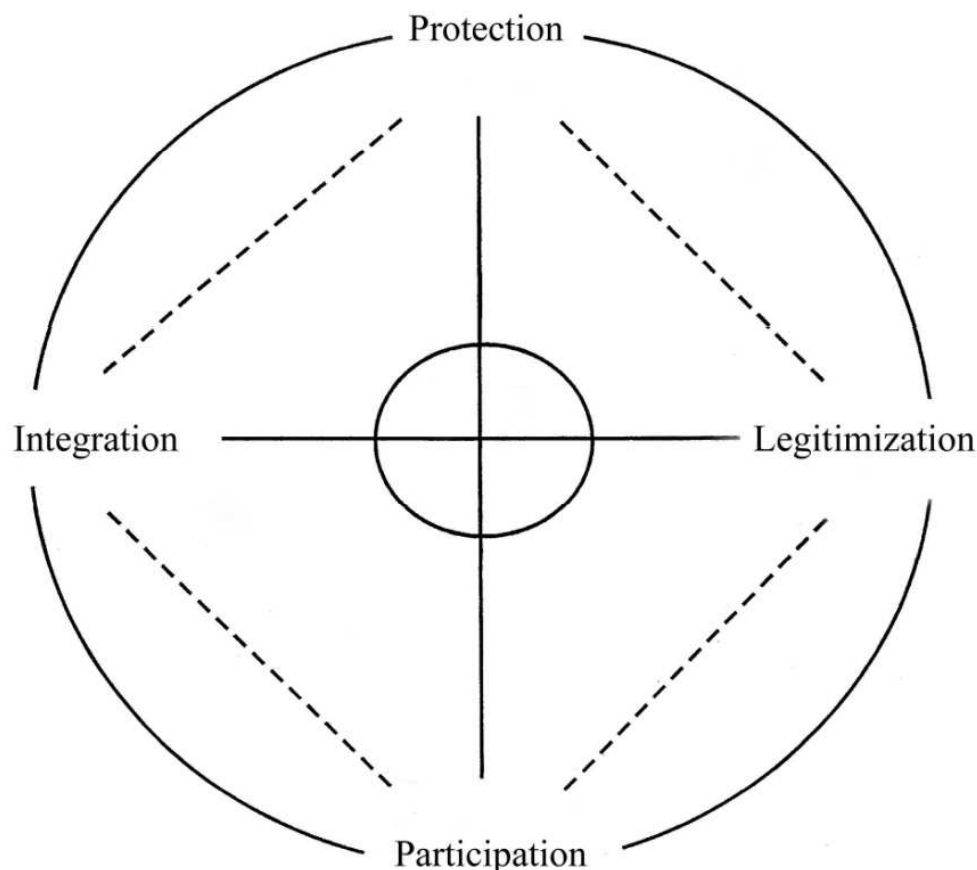
DEPOLITIZACE

- **Nezájem o politiku**
  - Omezený rekrutační rezervoár politických elit
  - Slabá veřejná kontrola politických institucí
  - Nedostatek (absence) zpětných vazeb
- **Stigmatizace politiky**
  - Dominance negativních zpětných vazeb
  - Obranný efekt uzavírání se, vyhoření, zcyničtění
  - Začarovaný kruh stigmatizace, negativní selekce
- **Despekt k diskusi a nerealistická očekávání**
  - Frustrace, deziluze na straně veřejnosti
  - Omezená reflexivita, efektivita institucí
  - Manipulativní, demonstrativní publicita, krize legitimacy

Občanská společnost

Tocquevillovsko-giddensovská perspektiva

Očekávání/funkce

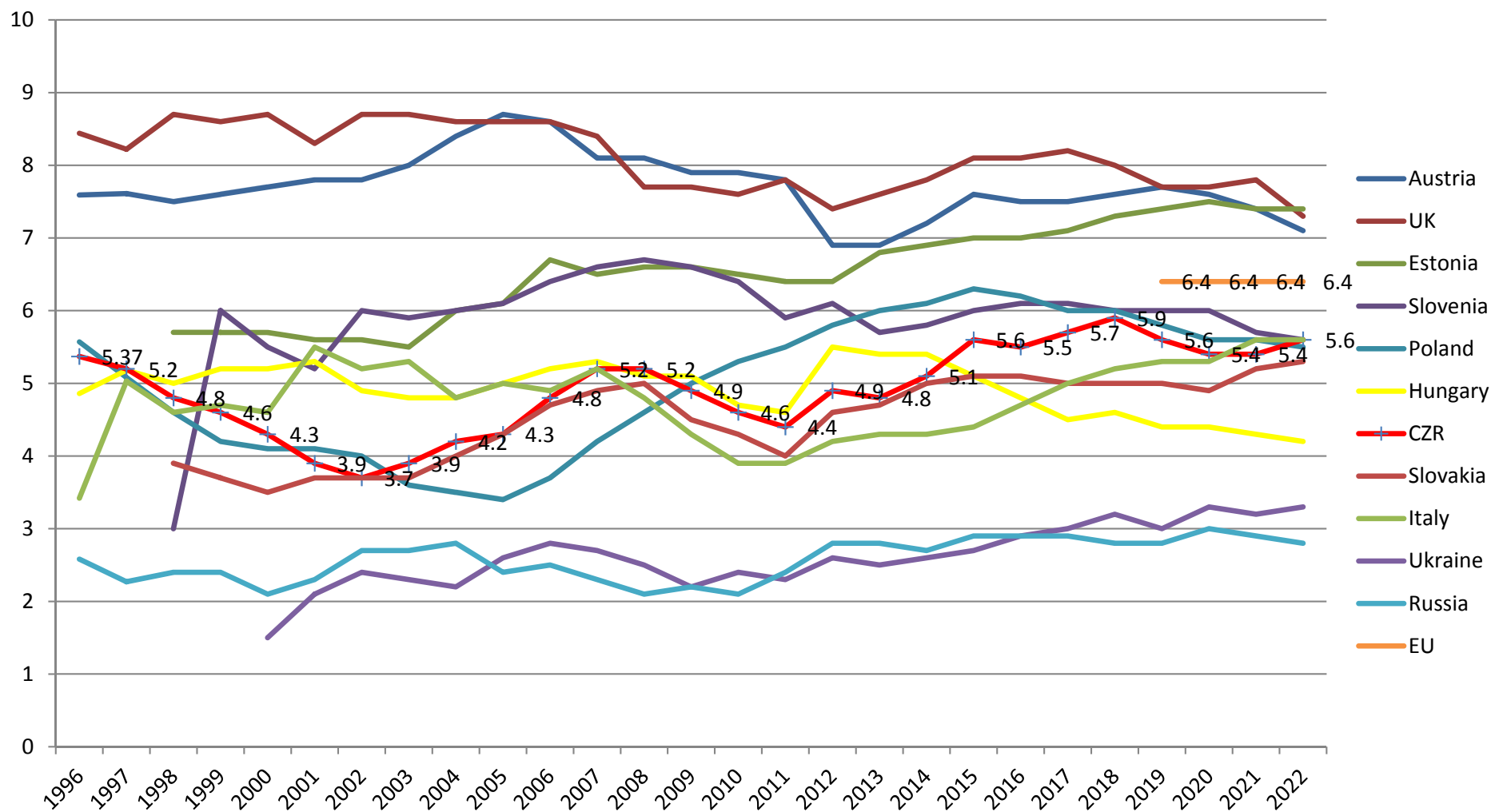

Rizika

- Občanská pasivita, apatie
- Zneužívání politické moci, centralizace, byrokratizace ...
- Krize legitimacy institucí
- Atomizace, anomie

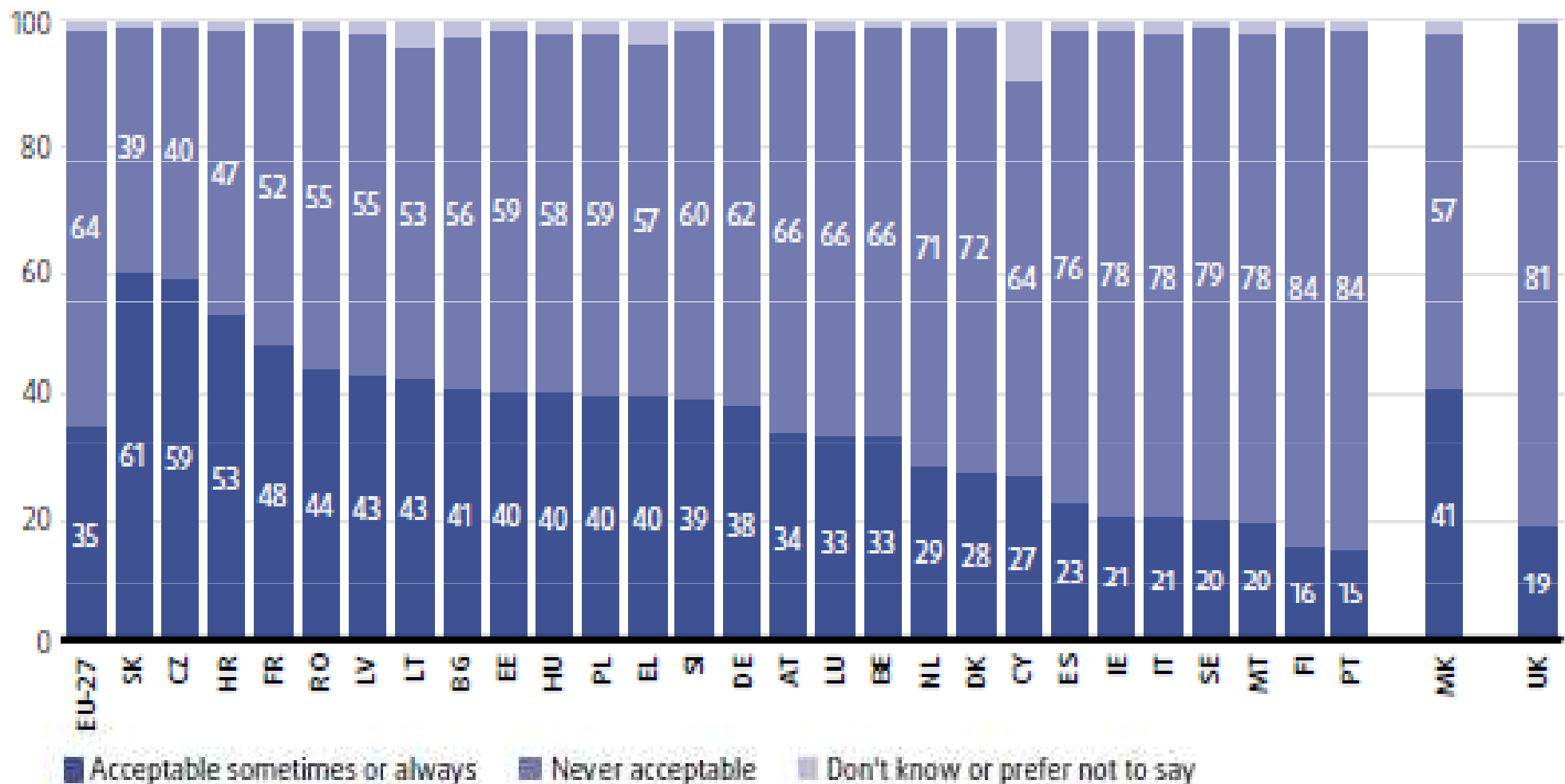
Corruption in Europe (1996 – 2022), TI: CPI

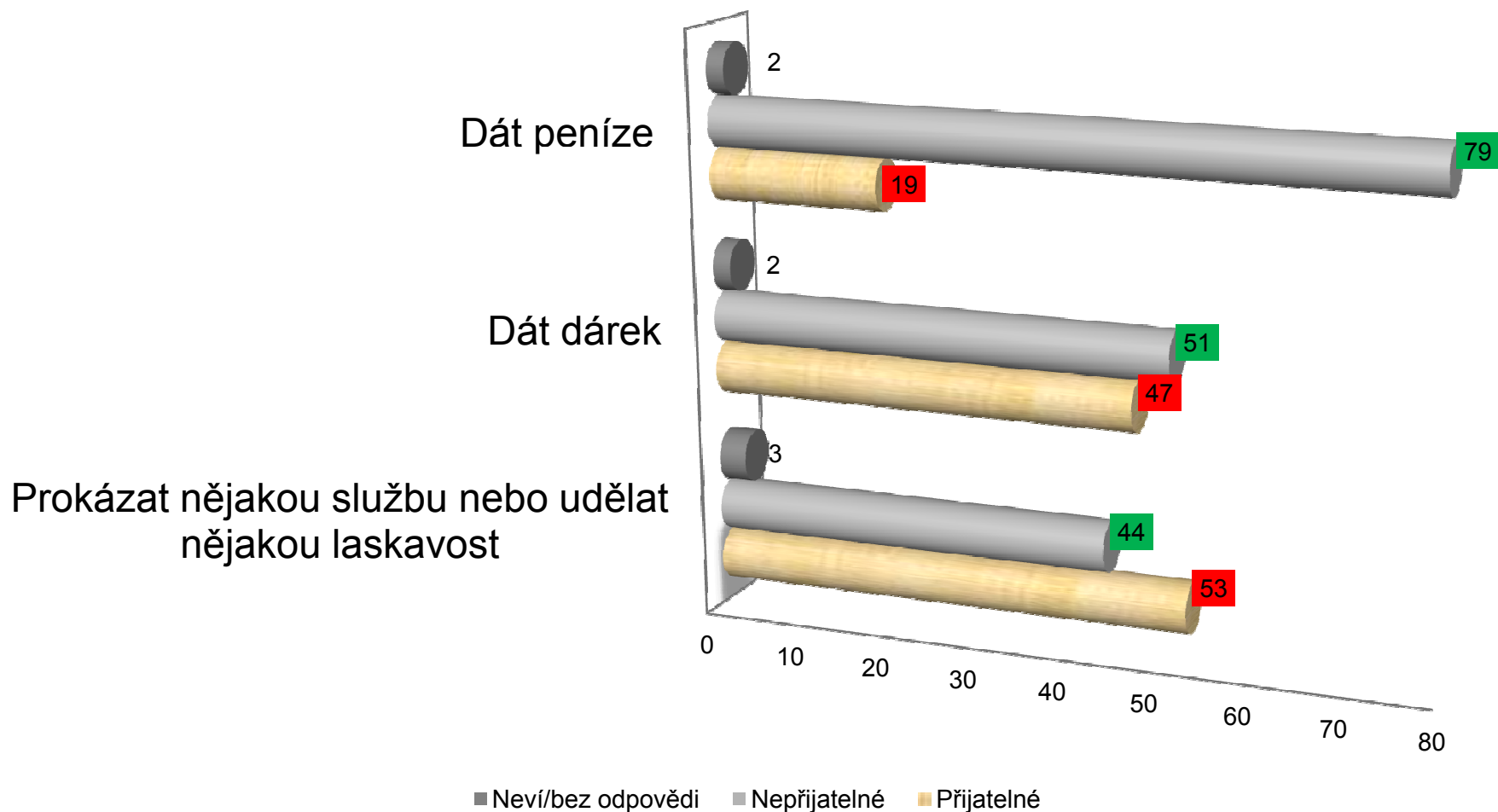
Klientelismus x formální pravidla

FIGURE 24: VIEWS ON ACCEPTABILITY OF GIVING A GIFT TO OR DOING A FAVOUR FOR A PUBLIC OFFICIAL OR CIVIL SERVANT IF NEED SOMETHING URGENTLY FROM THEM, BY COUNTRY (%)

Source: FRA, Fundamental Rights Survey 2019 [Data collection in cooperation with CBS (NL), CTIE (LU) and Statistics Austria (AT)]

***Odpověď na otázku „Kdybyste chtěl něco od veřejné správy nebo veřejné služby,
do jaké míry je podle vás přijatelné jednat následujícími způsoby?“
(ČR) zdroj: Evropská komise (2013)***

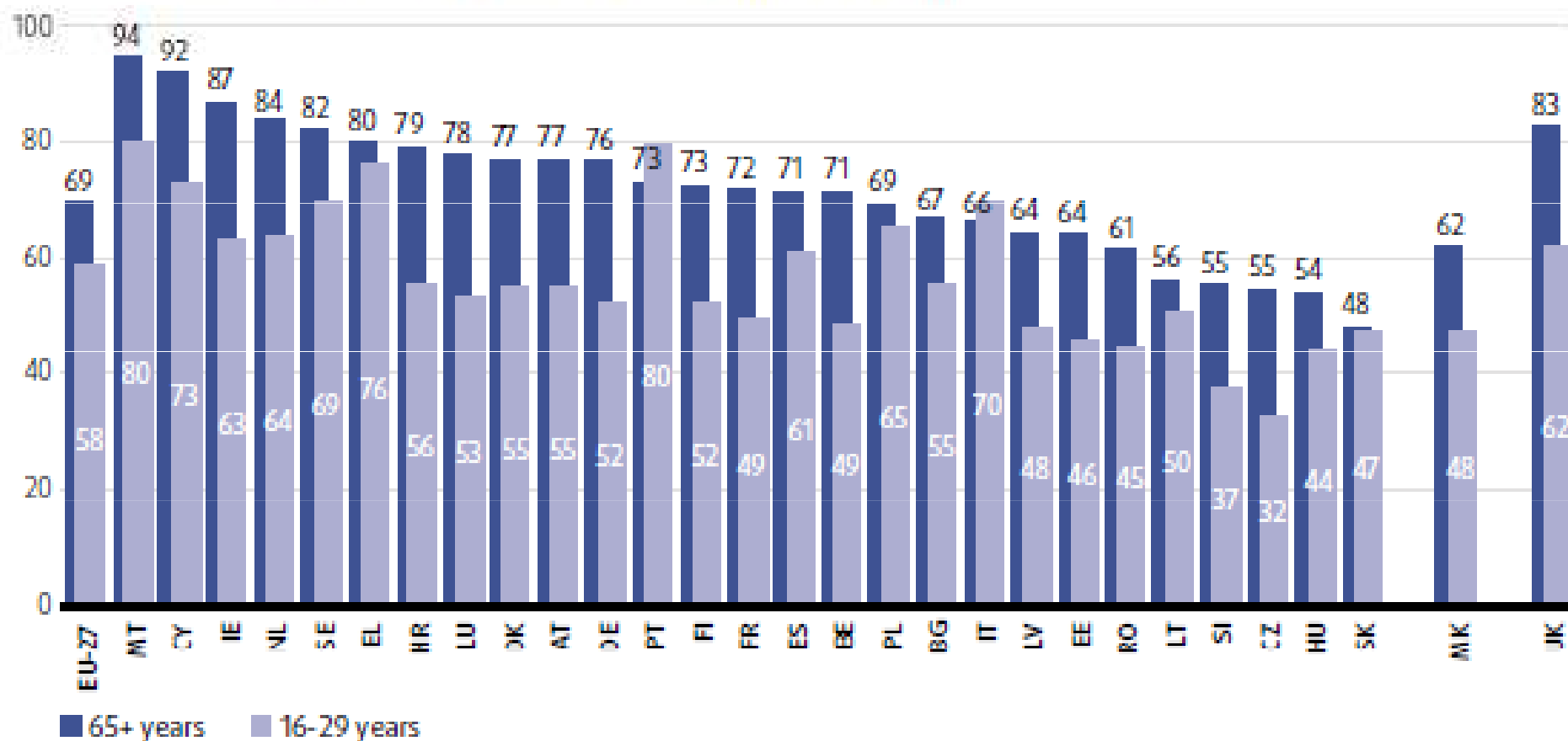
Zdroj: Josef Lada, *Bubáci a hastrmani*, Albatros, 2010, s. 12 (vyšlo 1952)

Pan starosta je vážně vyslechl a potom k nim promluvil s úřední vážností. „Nó, vono by to bylo dobré, kdyby se tu usadilo nějaké strašidlo – copak o to! Děcka beztoho už začínají tropit všelijaké nezbednosti... ať hodně **straší** kolem zahrad a polí s lusky, aby nám to děcka všechno neroznesla, a když budu vidět, že **straší hlavně u mých** lusek, nebudu zase hledět na nějaké to slovo a leckams ho k strašení doporučím“.

Role opozice

FIGURE 11: CONSIDERING FREEDOM OF OPPOSITION PARTIES TO CRITICISE THE GOVERNMENT TO BE OF HIGH IMPORTANCE, PEOPLE AGED 16-29 YEARS AND 65 YEARS AND OVER, BY COUNTRY (%) ⁴⁴

Source: FRA, Fundamental Rights Survey 2019 [Data collection in cooperation with CBS (NL), CTIE (LU) and Statistics Austria (AT)]

Source: EB, Spring 2019

		Culture	History	Economy	Values	Sports	The rule of law	Geography	Education	Inventions, science and technology	Solidarity with poorer people	Languages	Healthcare and pensions	Religion
EU28		28	24	22	22	20	19	19	17	13	13	12	10	8
BE		27	27	25	27	21	16	14	18	14	14	16	16	9
BG		23	25	17	26	9	11	32	10	12	12	7	8	11
CZ		31	32	15	26	21	14	14	10	17	13	13	13	7
DK		31	30	20	28	29	19	21	23	15	14	12	8	3
DE		30	21	22	23	20	31	12	20	13	16	12	6	8
EE		28	17	24	24	14	14	18	17	13	7	10	6	6
IE		32	22	26	21	31	13	13	25	12	14	15	12	7
EL		38	26	30	21	21	10	25	15	24	10	12	4	13
ES		25	22	26	19	17	18	18	17	6	12	8	11	3
FR		26	31	17	22	26	14	21	18	12	15	15	10	9
HR		24	18	29	14	26	19	18	17	16	17	9	11	10
IT		26	21	23	17	15	16	21	13	15	11	10	8	8
CY		40	10	27	21	18	17	8	25	12	13	11	8	14
LV		27	16	22	12	23	8	30	21	13	7	15	8	7
LT		31	19	25	19	25	8	24	13	23	9	12	7	10
LU		30	31	21	31	18	15	15	22	4	8	24	7	6
HU		28	31	23	15	17	12	20	13	13	14	14	16	15
MT		32	19	15	20	17	32	16	18	13	12	19	10	5
NL		25	31	33	24	24	20	38	9	19	15	9	7	4
AT		31	26	22	31	15	19	23	21	16	12	17	10	14
PL		21	19	30	23	13	17	17	15	13	13	13	13	9
PT		35	21	17	21	14	15	25	13	11	16	14	6	4
RO		20	16	16	14	21	18	16	19	15	19	12	16	14
SI		25	23	31	16	35	11	18	20	13	8	12	8	10
SK		24	26	17	16	13	13	29	15	11	11	13	15	12
FI		24	25	23	34	14	33	24	22	16	13	9	12	6
SE		31	32	16	31	15	25	30	22	16	16	7	7	4
UK		30	22	16	22	25	19	12	23	13	8	14	12	9

1st MOST FREQUENTLY MENTIONED ITEM

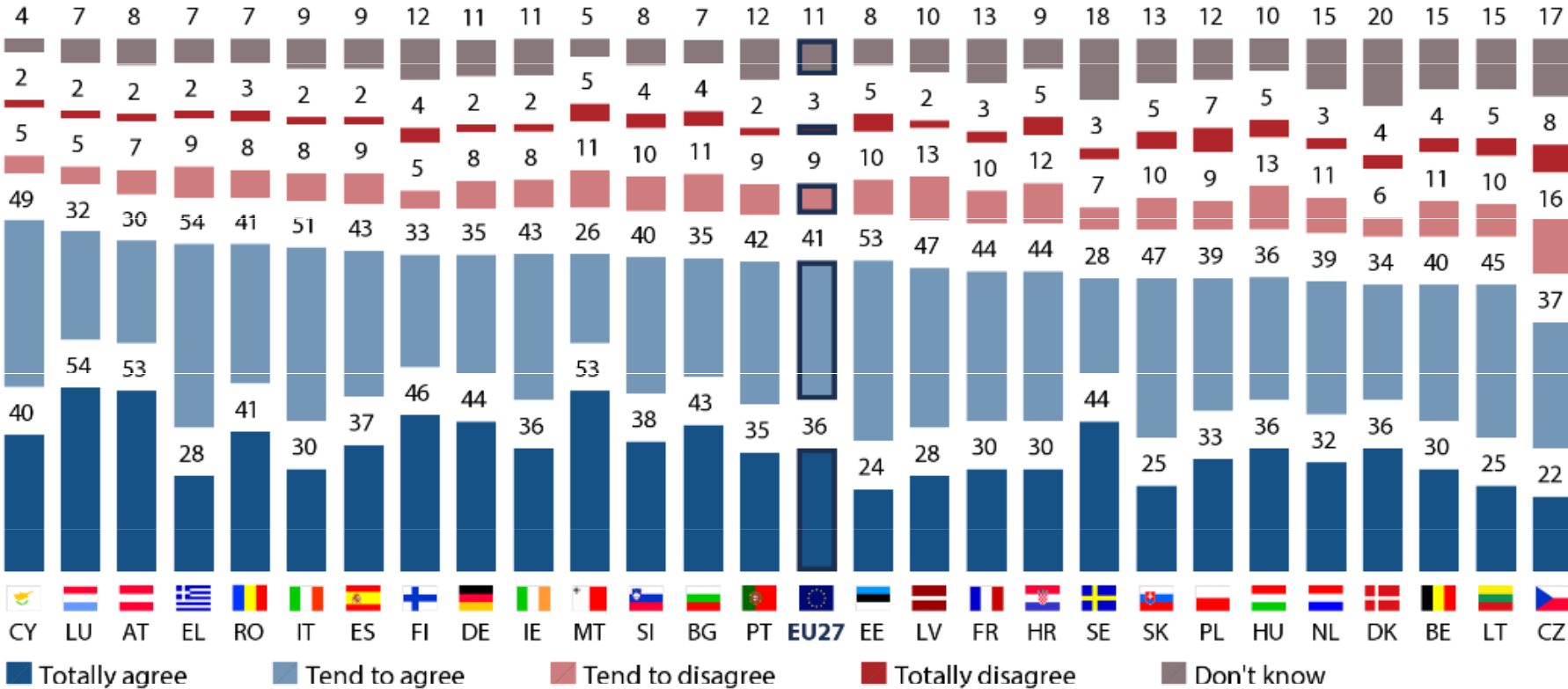
2nd MOST FREQUENTLY MENTIONED ITEM

3rd MOST FREQUENTLY MENTIONED ITEM

At least seven in ten respondents agree with this statement in all EU Member States but Czechia - more than half « totally agree » in LU, AT and MT

Q11 To be part of the European Union, Member States agree to share and respect common values including the rule of law (which includes press freedom, independence of justice, fight against corruption, protection of individual rights, etc.). Do you agree or disagree with this statement: The EU should only provide funds to Member States conditional upon their government's implementation of the rule of law and of democratic principles?

(%)

Kontrola politické moci v lokální a regionální police (?)

- Volby
- Osobní kontakt, právo na informace, email ...
- Účast na zastupitelstvu
- Rozpočet ...
- Opozice ?
- Kontrolní výbor (obce)
- Lokální média, radniční periodika ...
- Pomoc shora (NGO/TI, Oživení, média ...)
- Místní občanská veřejnost, spolek, sdružení

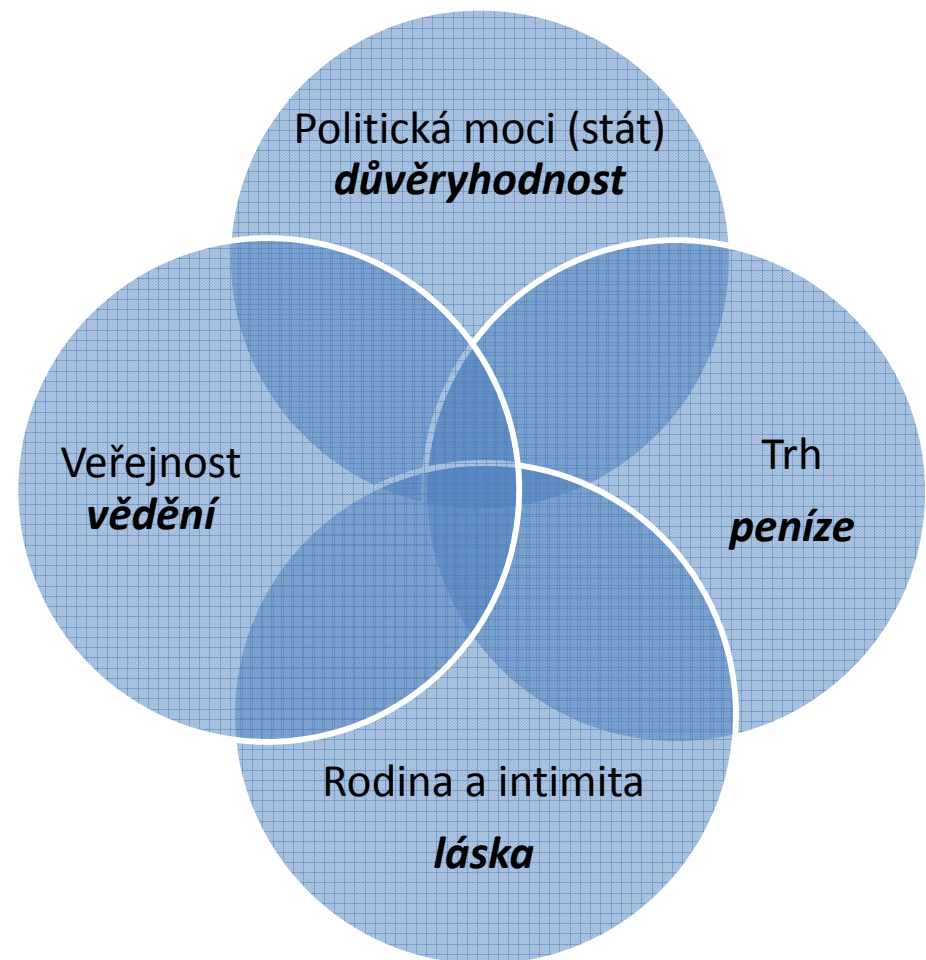
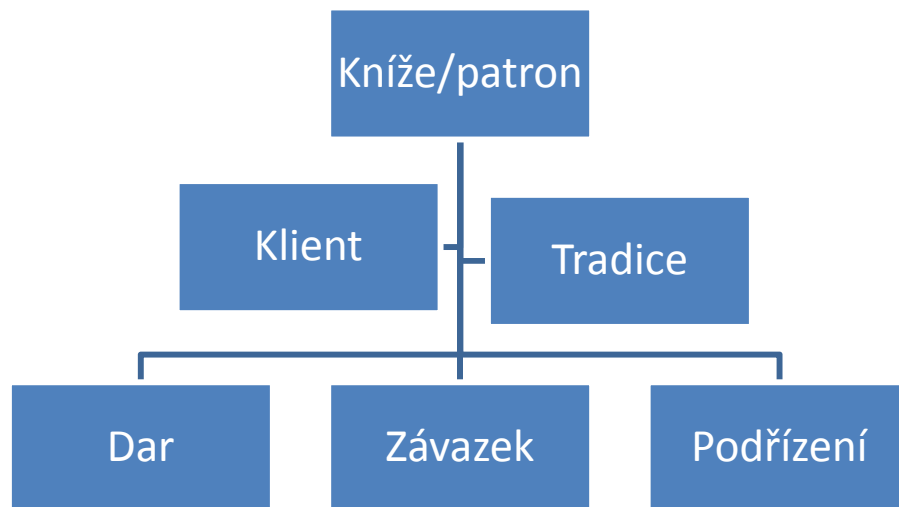
Clientelism, oligarchization, state capture (from 2013 on)

Perspektiva sociální diferenciacce

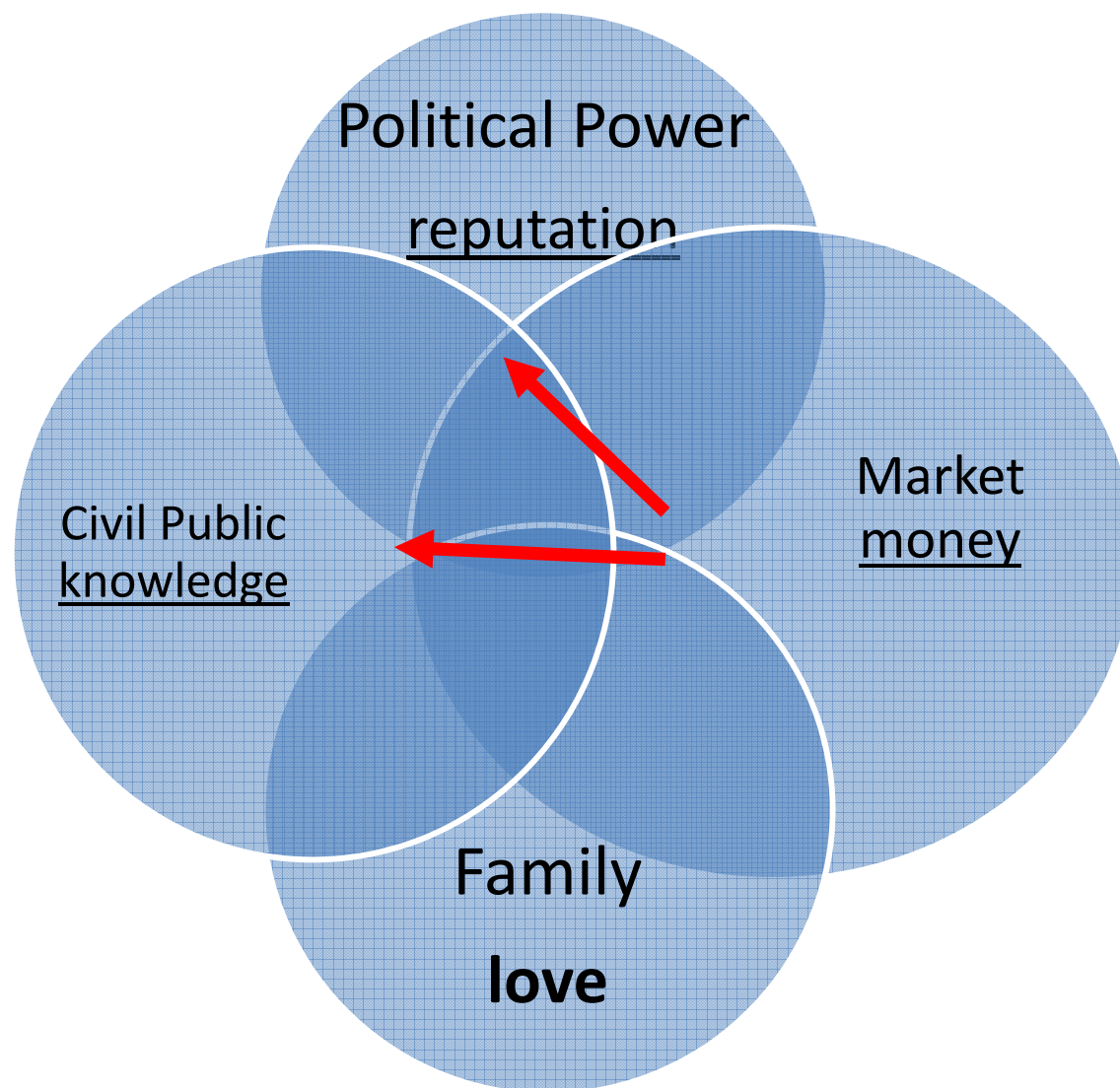
Patronáž versus instituce

Univerzalizující média moci (Niklas Luhmann)

Conflict of Interests aneb Babišův problém (?)

Participace (volební x nevolební)

Volební systém do zastupitelstev krajů

- Systém poměrného zastoupení listinného typu s vázanou, nikoli však zcela přísně, listinou
- Volební obvody odpovídají území každého kraje – jde tedy o velké volební obvody, kde se volí 45-65 zastupitelů
- Kandidovat mohou politické strany a politická hnutí nebo jejich koalice
- Do skrutinia postupují pouze strany, které v rámci kraje překonaly uzavírací klauzuli, jež činí 5 %
- Rozdělování mandátů probíhá v jediném skrutiniu pomocí tzv. modifikované D'Hondtovy formule (metoda volební dělitele)
- jednotliví kandidáti získávají mandáty podle pořadí, v jakém byli uvedeni na kandidátní listině – ke změně může dojít na základě preferenčních hlasů, když některý kandidát získá více než 5 % preferenčních hlasů
- Z hlediska svého efektu jde o výrazně proporční volební systém, kde disproporční faktor představuje jenom uzavírací klauzule vyřazující ze skrutinia strany, které jí nedosáhly

Volební systém do obecních zastupitelstev

- systém poměrného zastoupení listinného typu s polovázanou listinou
- volební obvody odpovídají území obce či města, ty je však mohou rozdělit do více obvodů - velikost je tedy velmi různá
- kandidovat mohou politické strany a politická hnutí nebo jejich koalice, případně nezávislí kandidáti
- odlišná je struktura hlasu - pro kandidáty, nikoli pro strany (tři formy hlasování)
- do skrutinia postupují pouze „volební strany“, které překonaly uzavírací klauzuli, jež činí 5% (na úrovni volebního obvodu)
- rozdělování mandátů probíhá v jediném skrutiniu pomocí tzv. D´Hondtovy formule (metoda volebního dělitele)
- jednotliví kandidáti získávají mandáty podle pořadí, v jakém byli uvedeni na kandidátní listině – ke změně může dojít na základě složitého výpočtu, do kterého vstupují individuální hlasy
- z hlediska svého efektu jde o výrazně proporční volební systém s velmi malou personalizací volby

D'Hondtova formule volebního dělitele

Reálný příklad [\[editovat \]](#) [\[editovat zdroj \]](#)

Jako reálný příklad převodu počtu získaných hlasů na počet mandátů poslouží volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky z roku 2006 v Libereckém kraji. V tomto kraji bylo rozdělováno 8 mandátů. Přepočít se týká jen těch stran, které prošly celostátní uzavírací klauzule: získaly alespoň 5 % z celkového počtu hlasů na území celé České republiky. Pro tyto vybrané volby a kraj ukazuje propočít následující tabulka.

VOLBY DO PSP 2006	ODS	ČSSD	KSČM	SZ	KDU-ČSL	ostatní
Počet získaných hlasů (% v kraji) ^[4]	83 647 (38,81 %)	63 181 (29,31 %)	24 823 (11,51 %)	20 646 (9,58 %)	9 131 (4,23 %)	14 082 (6,56 %)
Rozdělování hlasů a mandátů stranám, které prošly celostátní uzavírací klauzule						v celostátní uzavírací klauzule propadlé hlasy, cca 0,5 mandátu
1. mandát	83 647	63 181	24 823	20 646	9 131	
2. mandát	41 824 = 83 647 / 2	63 181	24 823	20 646	9 131	
3. mandát	41 824	31 591	24 823	20 646	9 131	
4. mandát	27 882 = 83 647 / 3	31 591	24 823	20 646	9 131	
5. mandát	27 882	21 060	24 823	20 646	9 131	
6. mandát	20 912 = 83 647 / 4	21 060	24 823	20 646	9 131	
7. mandát	20 912	21 060	12 412	20 646	9 131	
8. mandát	20 912	15 785	12 412	20 646	9 131	
Získané mandáty (%)	4 (50 %)	3 (37,5 %)	1 (12,5 %)			
Z toho přerozdělené mandáty voličů, kteří tyto strany nevolili				celkem		
mandáty (%)	0,9 (11,19 %)	0,7 (8,19 %)	0,1 (0,99 %)	1,7 (20,37 %)		
Nezastoupení, nebo ne podle jejich vůle zastoupení, voliči				43 859		

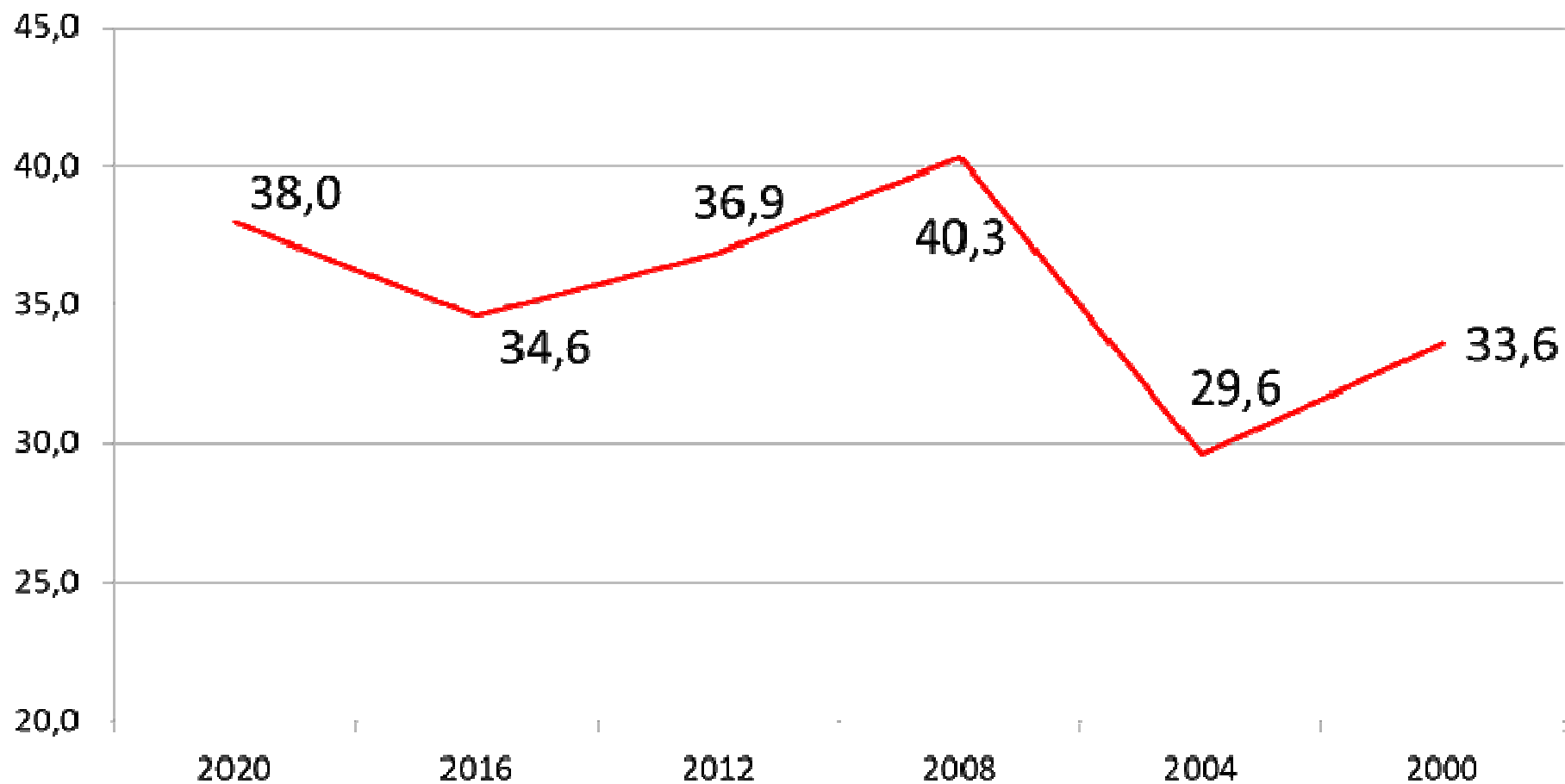
Příklad Libereckého kraje ukazuje, že pětina jeho aktivních voličů (■ 43 859 hlasů; 20,37 %; 1,7 mandátů) není v PSP ČR zastoupena jimi volenými zástupci – hlasy těchto voličů buď propadly v celostátní uzavírací klauzule, nebo kvůli nedosažení potřebného počtu na získání mandátu v daném kraji.

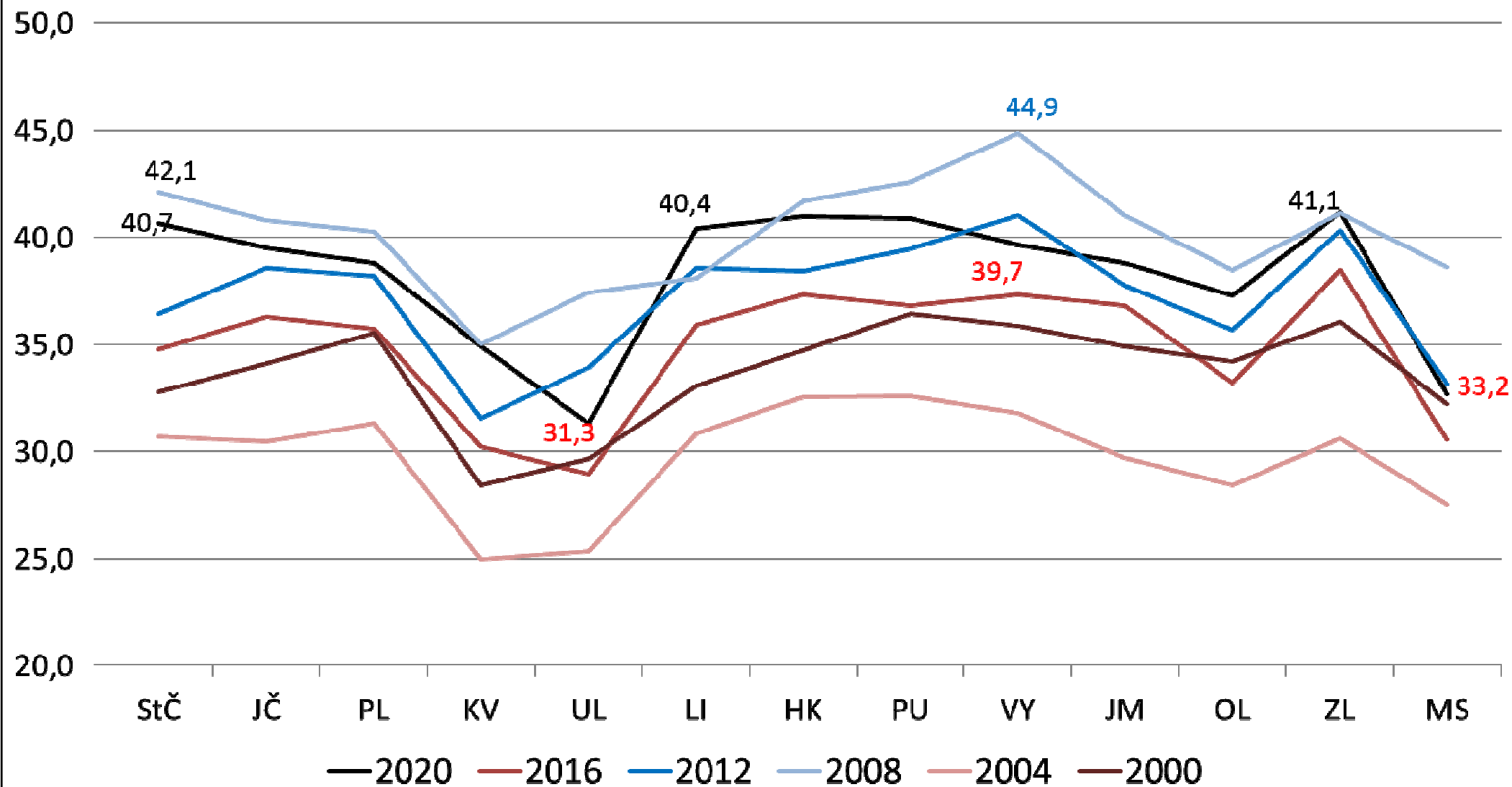
Volba hejtmanů, primátorů, starostů

- Nepřímá volba prostřednictvím příslušného zastupitelstva a z řad jeho členů (absolutní většina; tajně nebo veřejně)
- Otázka tradice
- Otázka personalizace volby (pozitivní/negativní)
- Otázka politické odpovědnosti
- Problematika koaličního chování
- Diskuse o zavedení přímé volby - odborná veřejnost, politici a politické strany a zájmové organizace měst, obcí a krajů, laická veřejnost...
- Diskuse o přímé volbě starostů souvisí i s diskusí o volebním systému (různé velikosti aj.)

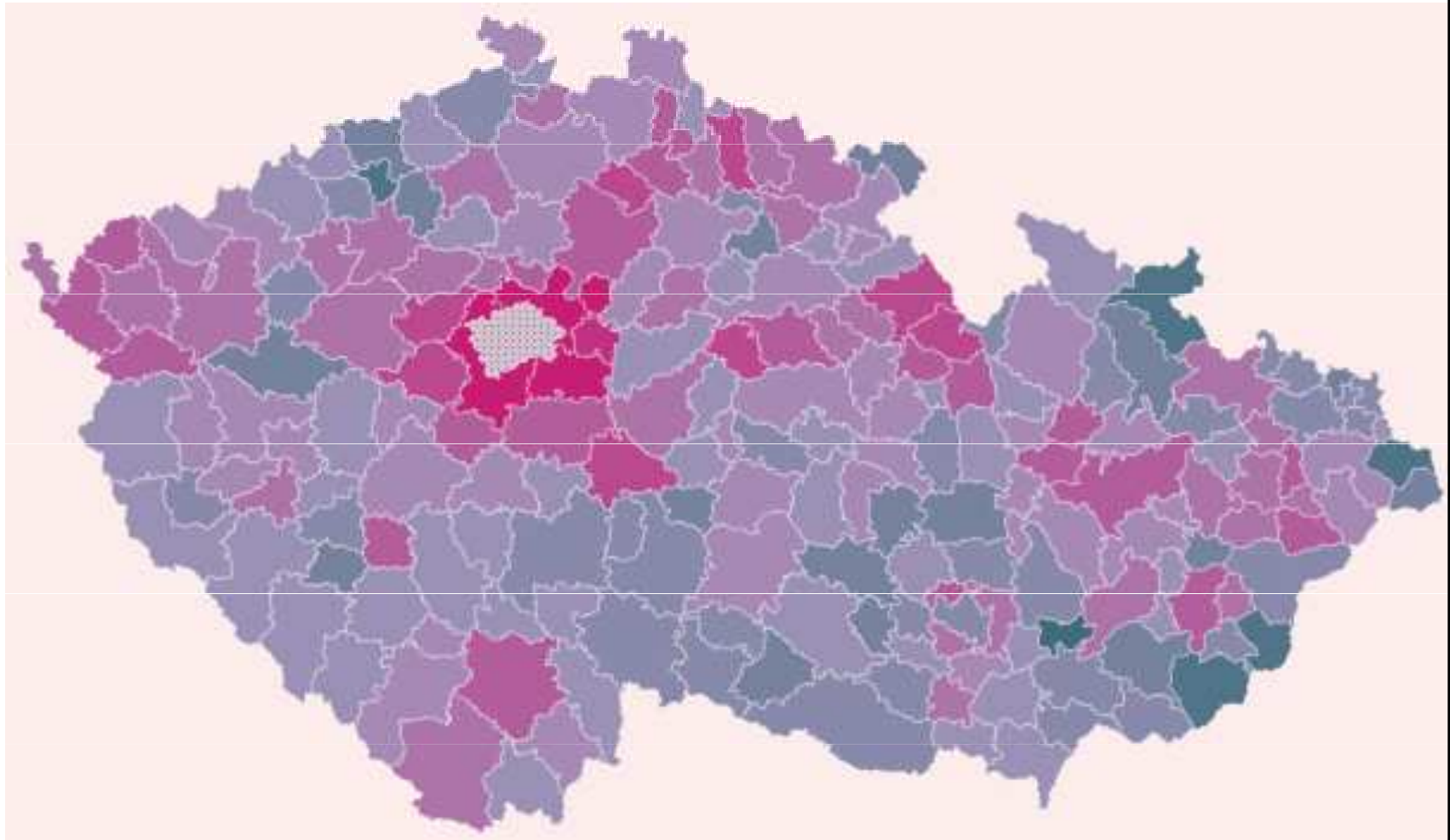
Krajské volby - volební účast 2000-2020

Krajské volby - volební účast 2000-2020

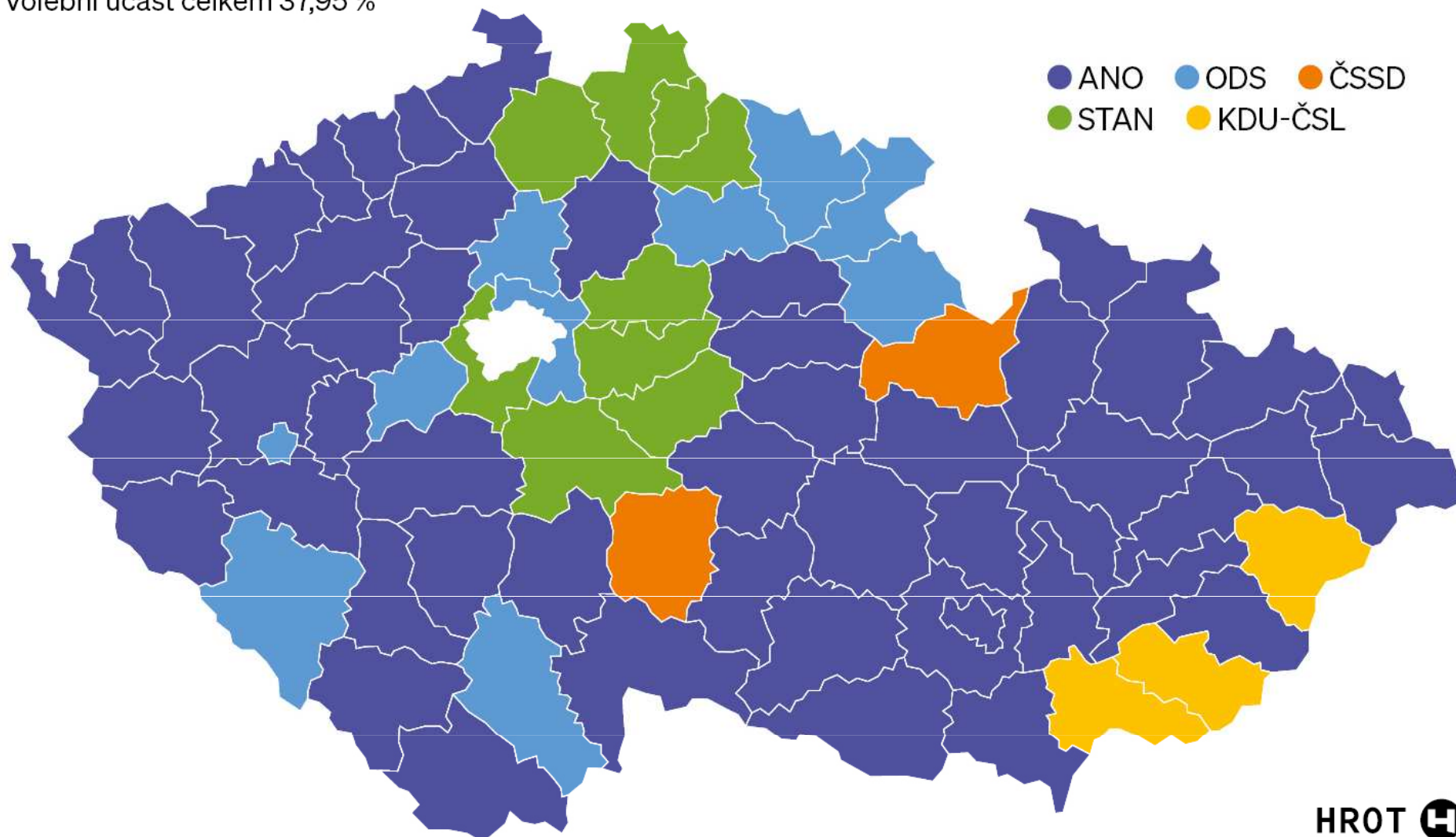
Rozdíl ve volební účasti 2016 a 2020

- **Vyšší účast:** v širším okolí Prahy (až o 10 %; Lysá n. L. o 12 %), velká města (Č. Bud., Olomouc, Pardubice, Zlín, Ml. Bol.), bašty STAN a Pirátů (místa v KV, LI, OL) i ODS (místa v HK, MS)
- **Nižší účast:** bašty levice (Bílina, Třinec, Krnov), nárůst počtu nakažených Covid-19 (Uh. Brod, Val. Kloubouky)

Vítězné strany 2020 v jednotlivých okresech

Volební účast celkem 37,95 %

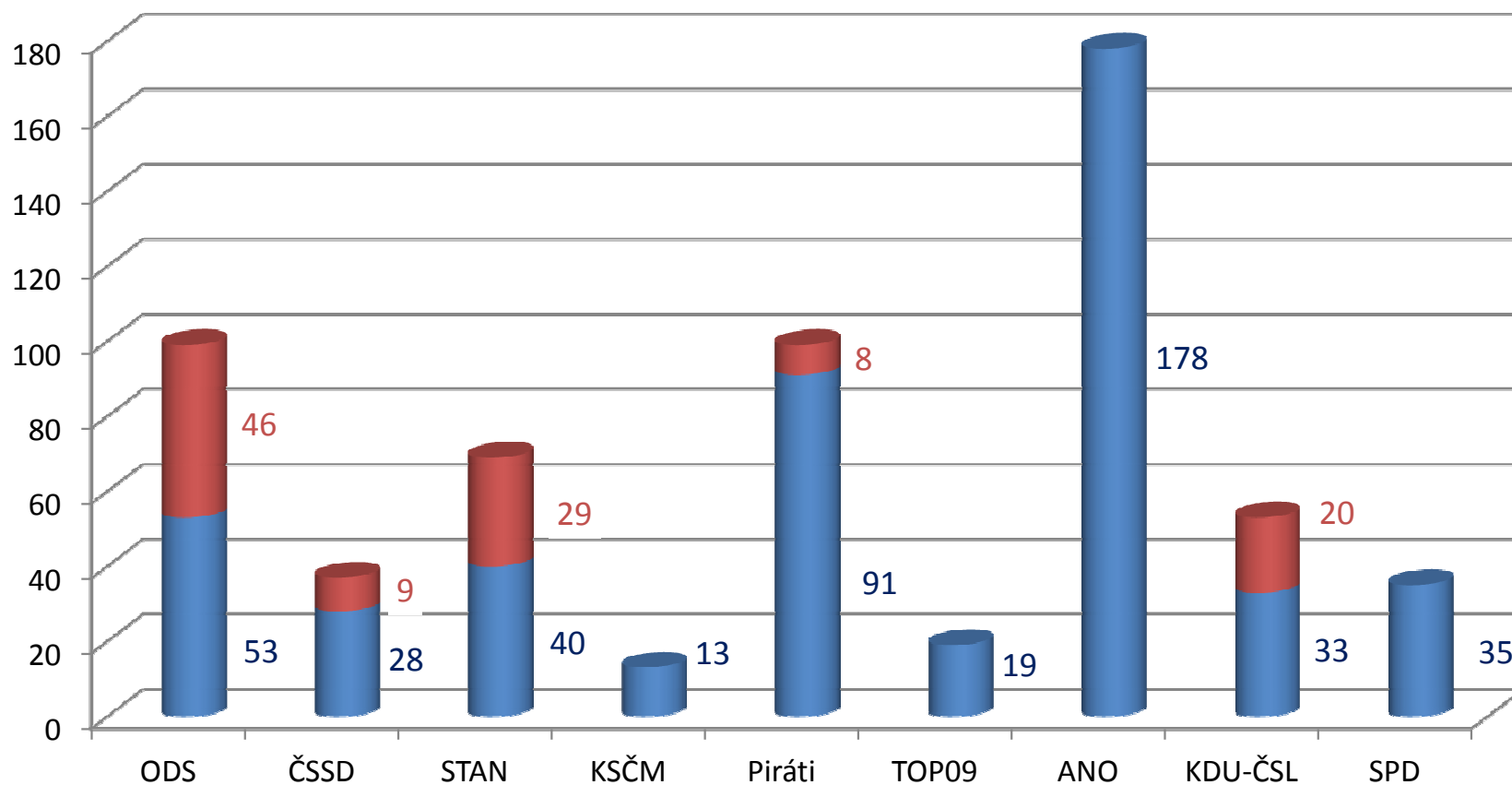

HROT

	StČ	JČ	PL	KV	UL	LI	HK	PU	VY	JM	OL	ZL	MS
1.	STAN	ANO	ANO	ANO	ANO	STAN	ODS-STAN	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
2.	ODS	ODS	ODS-TOP09	STAN-TOP09	ODS	ANO	ANO	3PK (ČSSD)	Piráti	KDU-ČSL	Piráti-STAN	KDU-ČSL	ODS-TOP09
3.	ANO	Piráti	STAN	Piráti	STAN	Piráti	Piráti	ODS-TOP09	ODS	Piráti	KDU-TOP09	Piráti	Piráti

Mandáty v zastupitelstvech celkem

■ samostatně ■ v koalici

ODS	99	2.-3.
ČSSD	37	6.
STAN	69	4.
KSČM	13	9.
Piráti	99	2.-3.
TOP09	19	8.
ANO	178	1.
KDU-ČSL	53	5.
SPD	35	7.

Volební participace, volební strategie (?)

- Znáte, neznáte kandidáta?
- Volba podle činů nebo podle slibů?
- Volba srdíčkem, víte koho chcete!
- Negativní volba, víte koho nechcete!
- Strategická volba (?)
- Volební abstinence! Skutečně?

Nástroje občanské participace

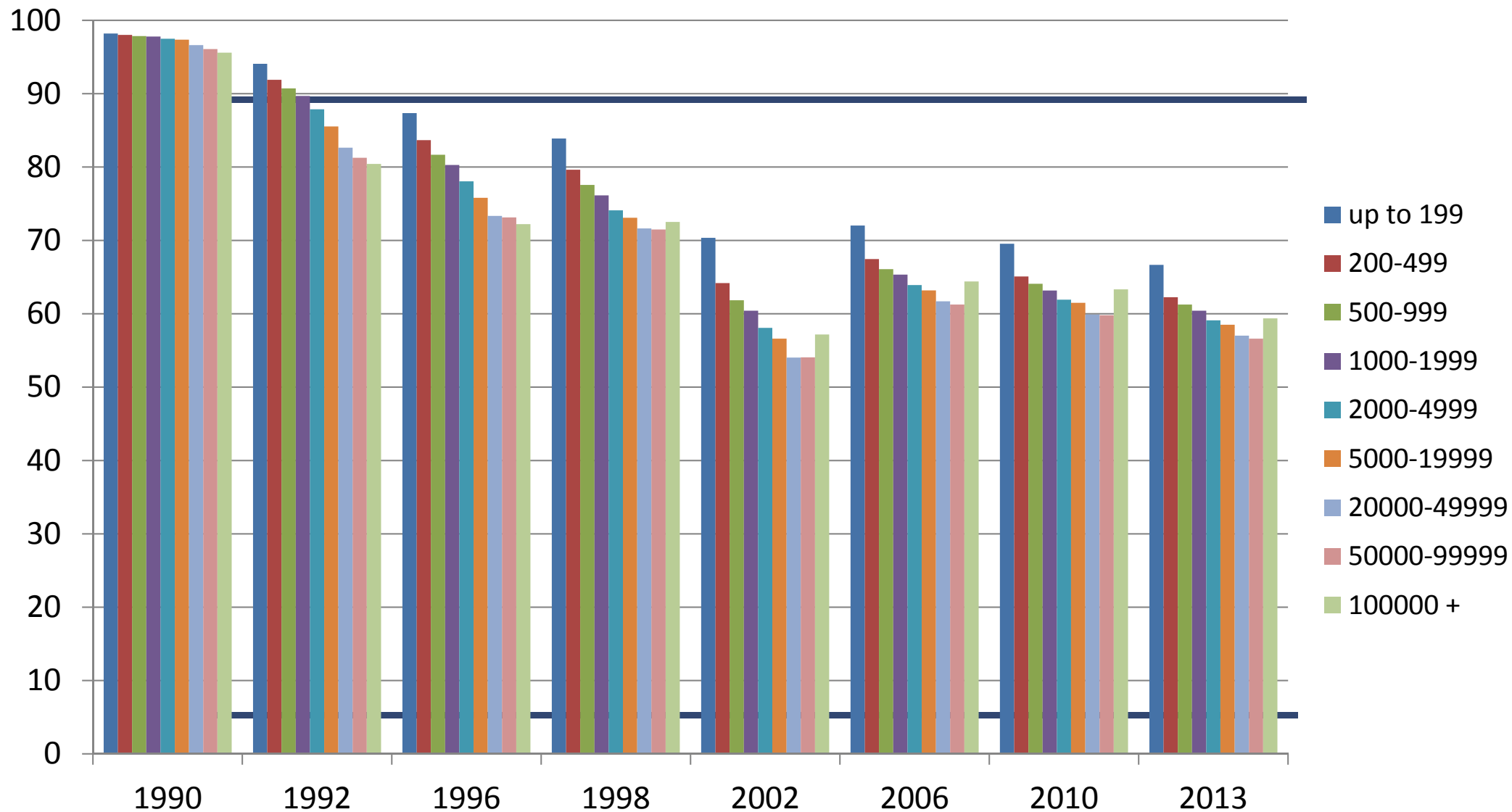
- Svoboda slova – média, blogy
- Svobodný přístup k informacím (zákon č. 106/1999 Sb.)
- Artikulace a agregace zájmů (někdy i selekce)
- Partikulární (lobby, o.s., spolky) x obecný (O.P.S., ústavy, odbory/trade union)
- Proti/lobbování (NIMBY)
- Volby (aktivní, pasivní)
- Petice
- Participativní rozpočet (menší obce, menší částky, opozice, Piráti...)
- <https://www.participativni-rozpocet.cz/blog/2021/02/09/participativni-hlasovani-v-roce-2020/>
- Stávku, protesty, happening – sdružovací x spolčovací
- Místní referendum a lidové iniciativy ...

Přímá demokracie na úrovni krajů a obcí

- Referenda a lidové iniciativy v krajích
  - Referenda shora – usnesení zastupitelstva
  - Referenda zdola – přípravný výbor podpořený min. 6 % oprávněných voličů (lidová iniciativa) a rozhodnutí zastupitelstva
  - Platnost – účast min. 35 % oprávněných osob, závaznost – nadpoloviční většina zúčastněných a min. 25 % oprávněných
- Referenda a lidové iniciativy v obcích
  - Referenda shora – usnesení zastupitelstva
  - Referenda zdola – přípravný výbor, lidová iniciativa a rozhodnutí zastupitelstva
  - Platnost – účast min. 35 % oprávněných osob, závaznost – nadpoloviční většina zúčastněných a min. 25 % oprávněných

do 3.000 - min. 30 %
do 20.000 - min. 20 %
do 200.000 - min 10 %
nad 200.000 - min 6 %

Volební účast v parlamentních volbách podle velikosti obce 1990-2013

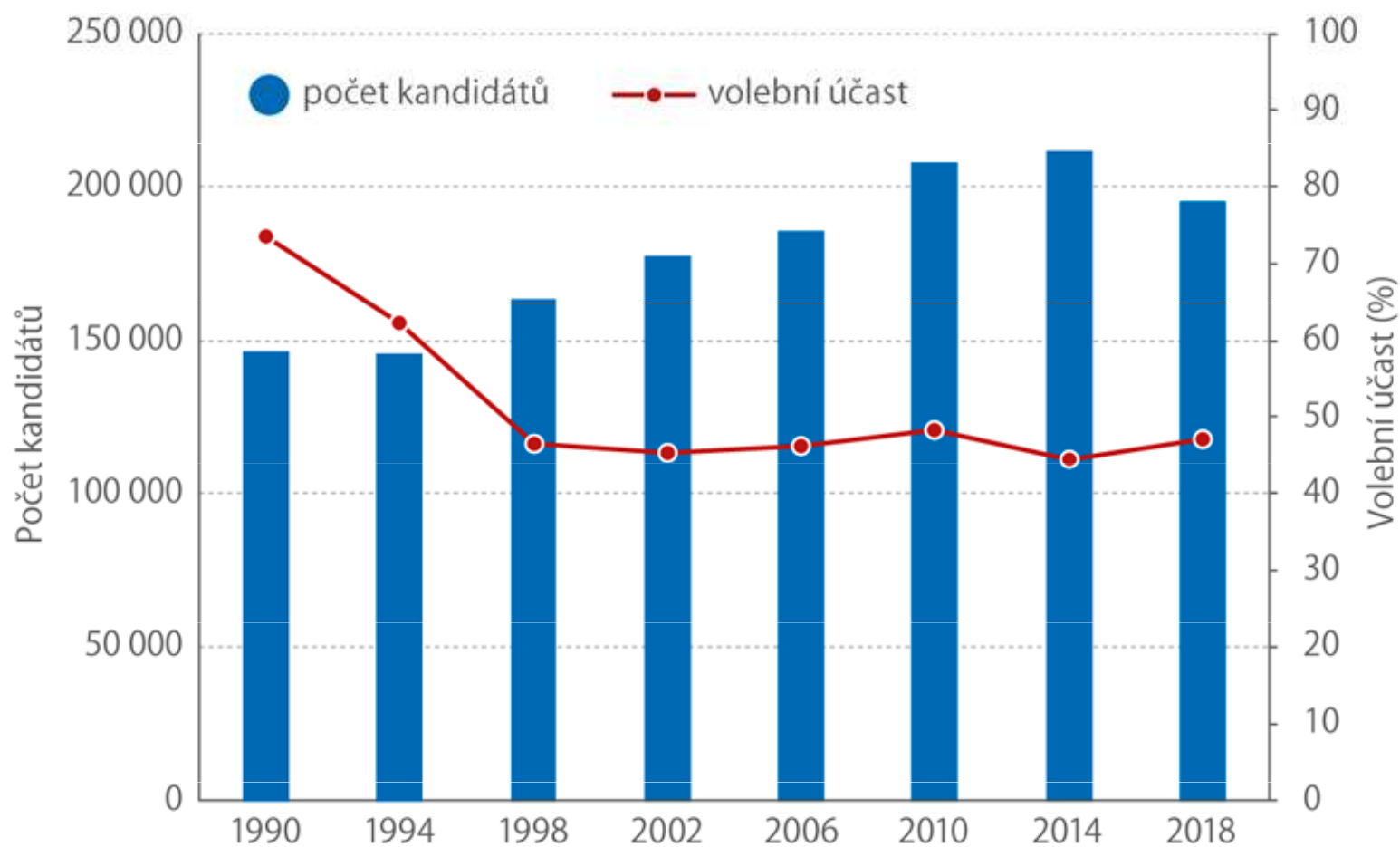

K o m u n á l n í v o l b y 2 0 2 2

Účast: 46%

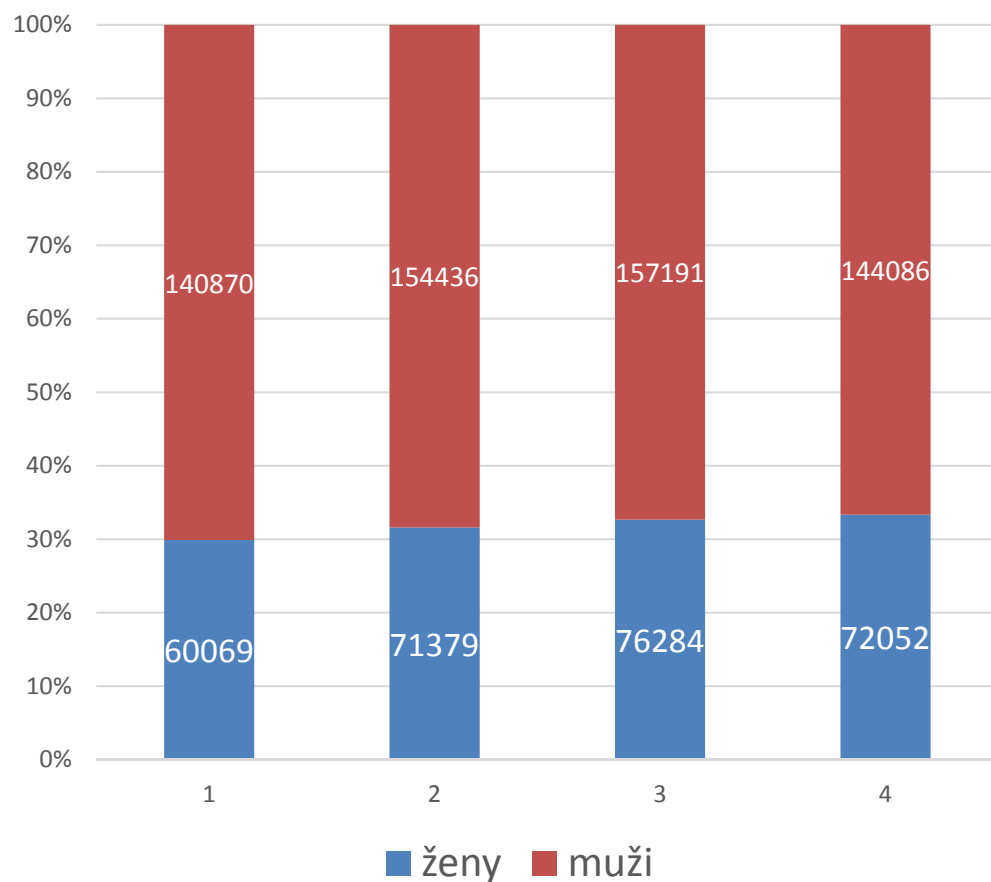
Počet kandidátů: 195 428

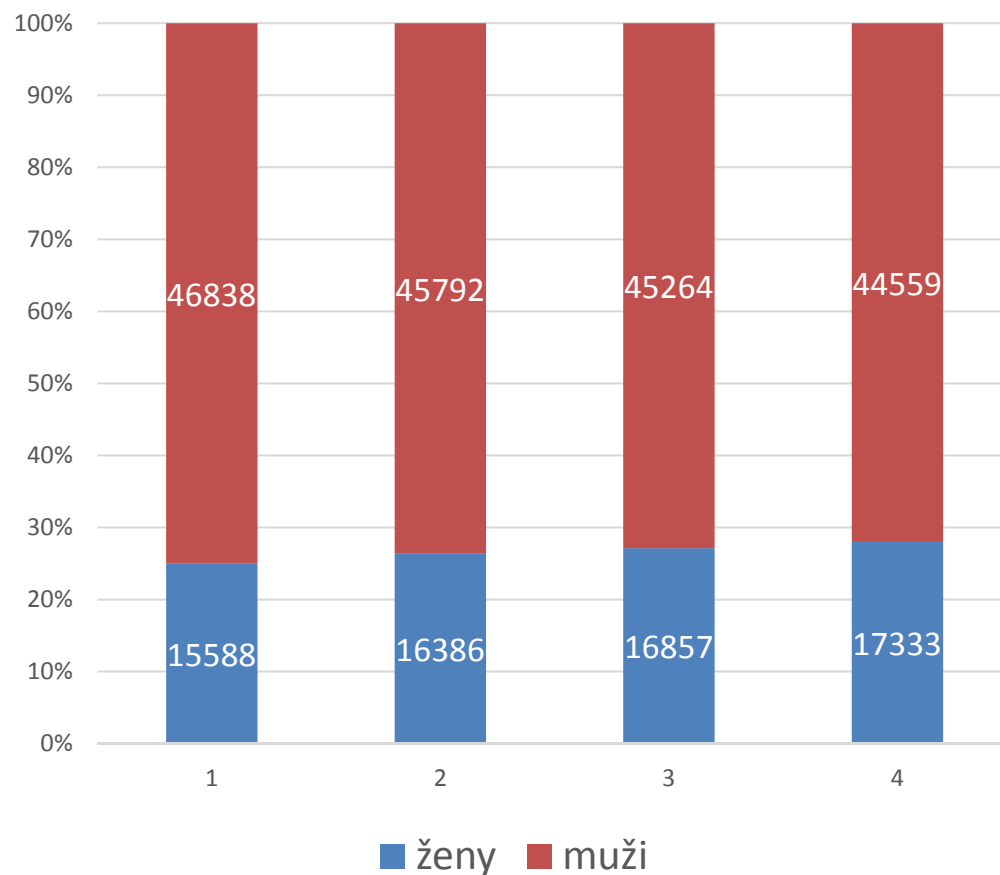
Volby do obecních zastupitelstev 2006 – 2018

2022 - 66 173 kandidujících žen x 129 255 mužů

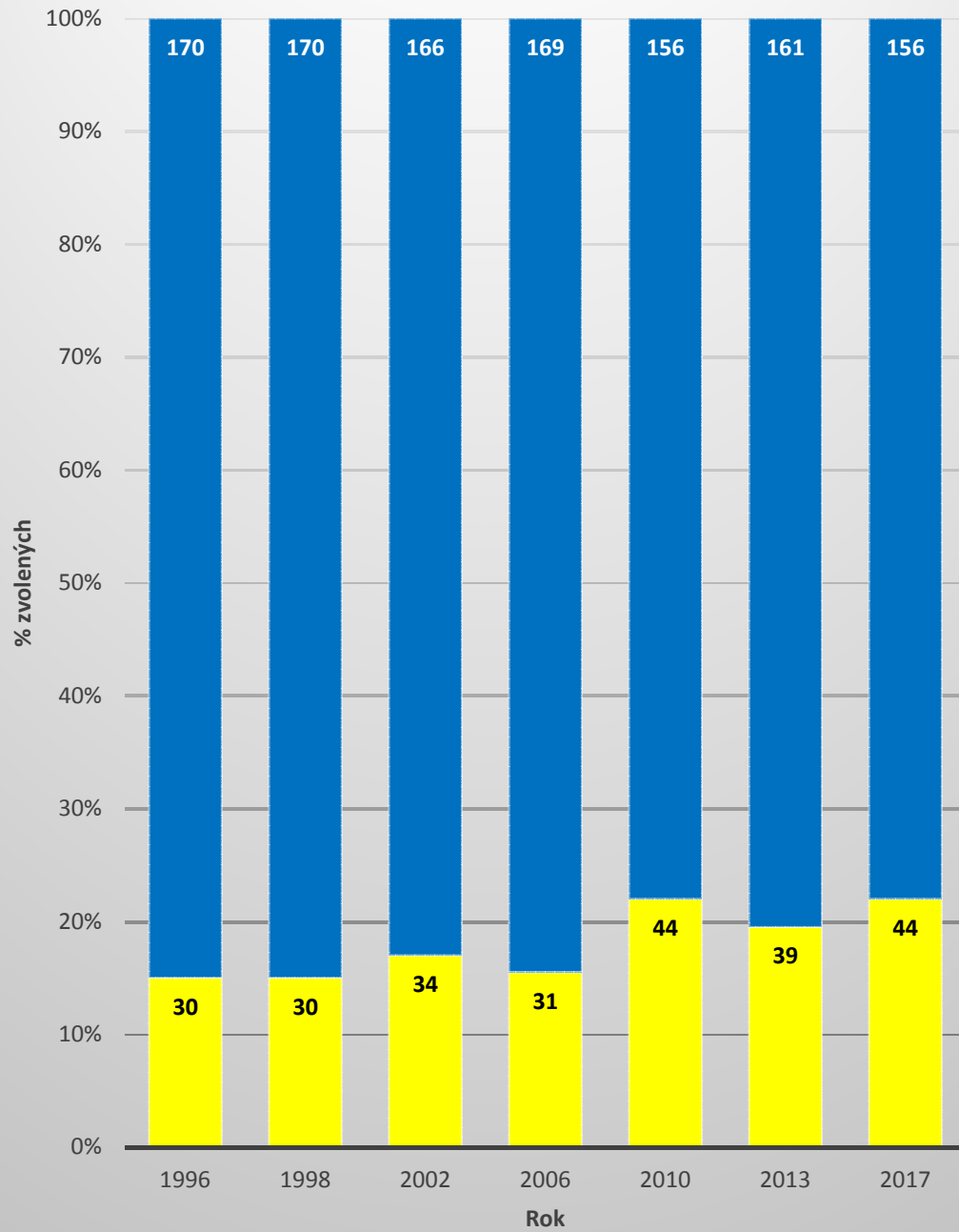
Kandidující

Zvolení

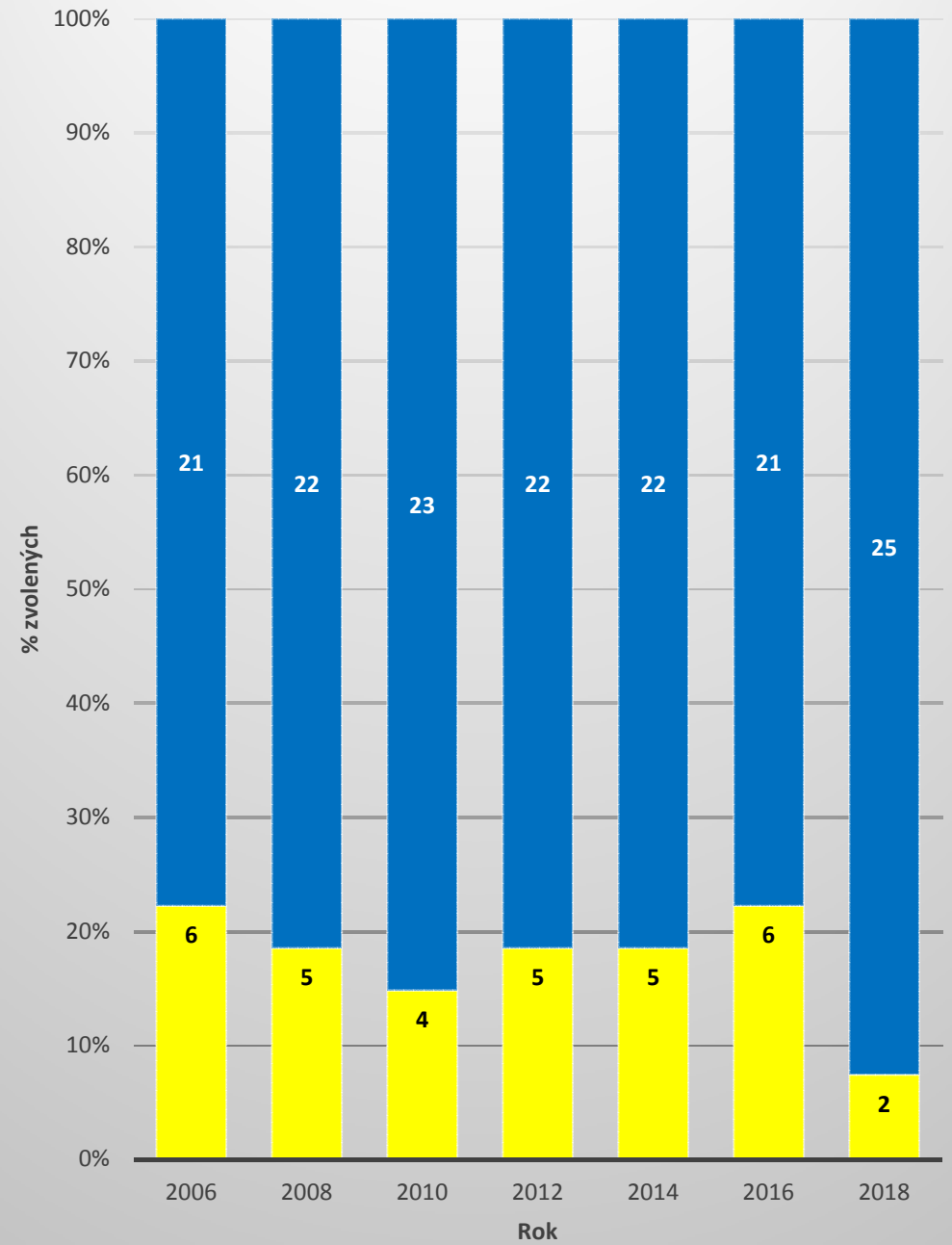

Muži a ženy zvolení do PSČR (%)

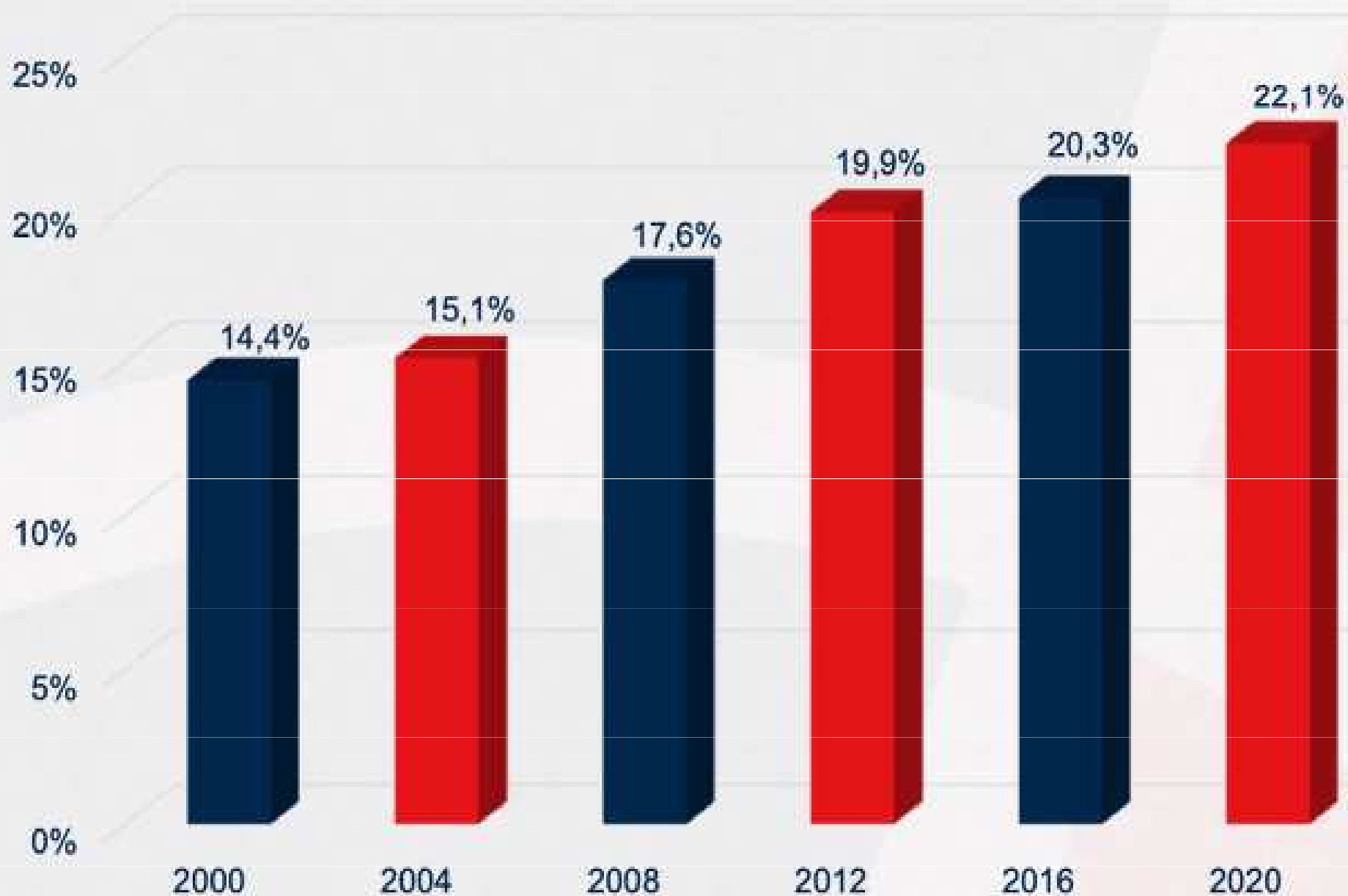
ženy muži

Muži a ženy zvolení do Senátu (%)

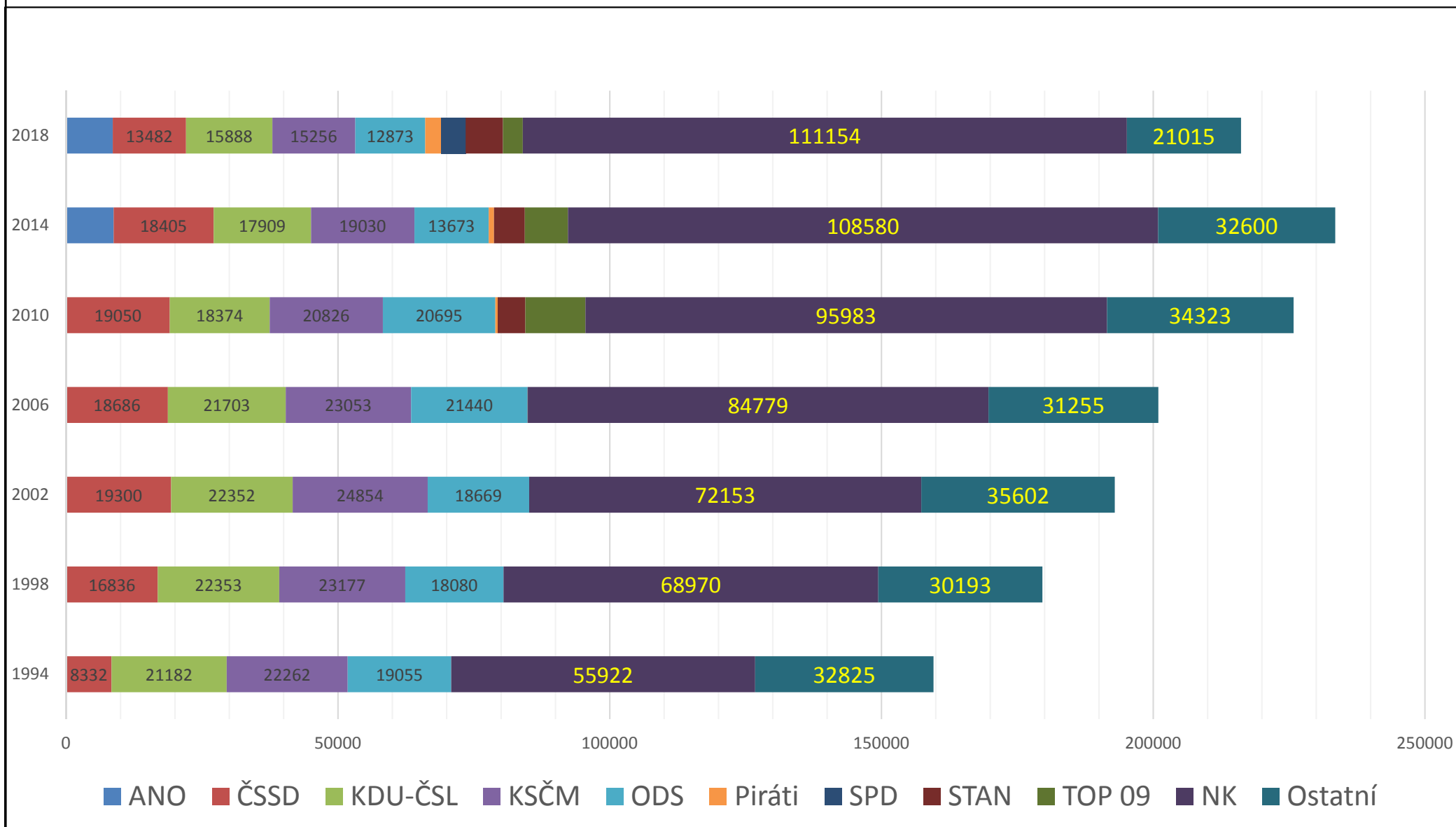
ženy muži

Vývoj zastoupení žen v zastupitelstvech krajů

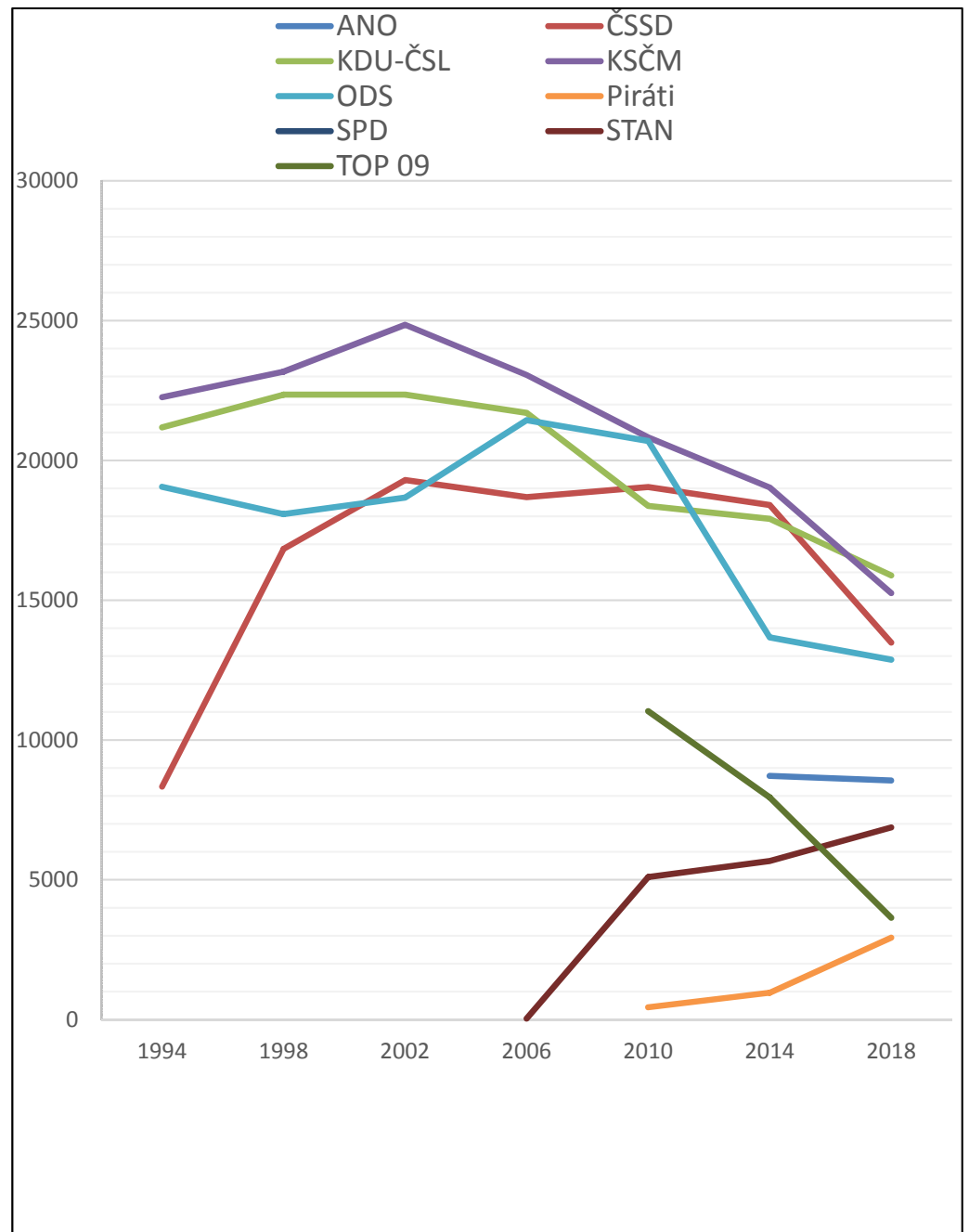
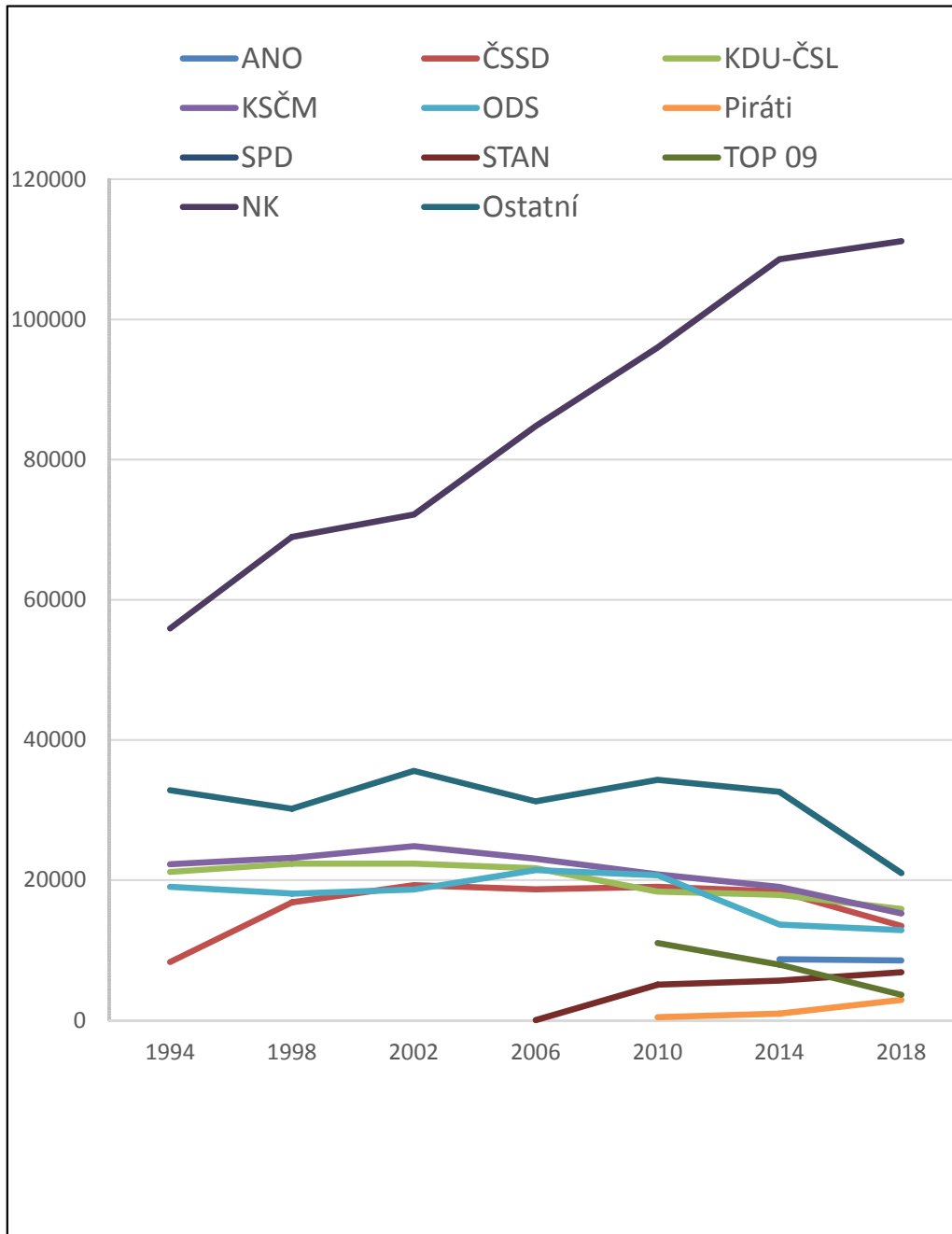
Počty kandidátů stran (komunální volby)

2022: 168 111 nestraníků x 27 317 straníků

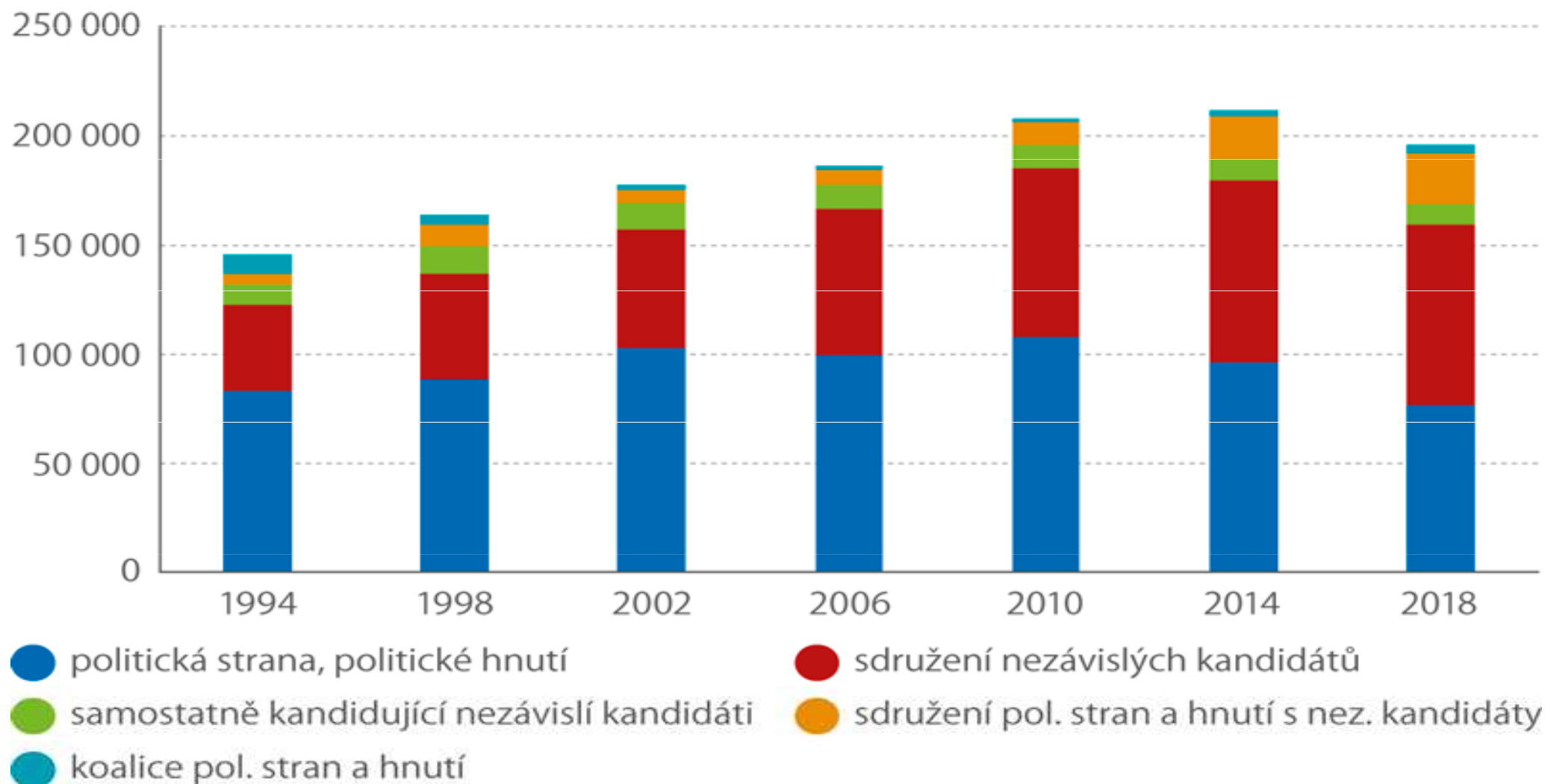

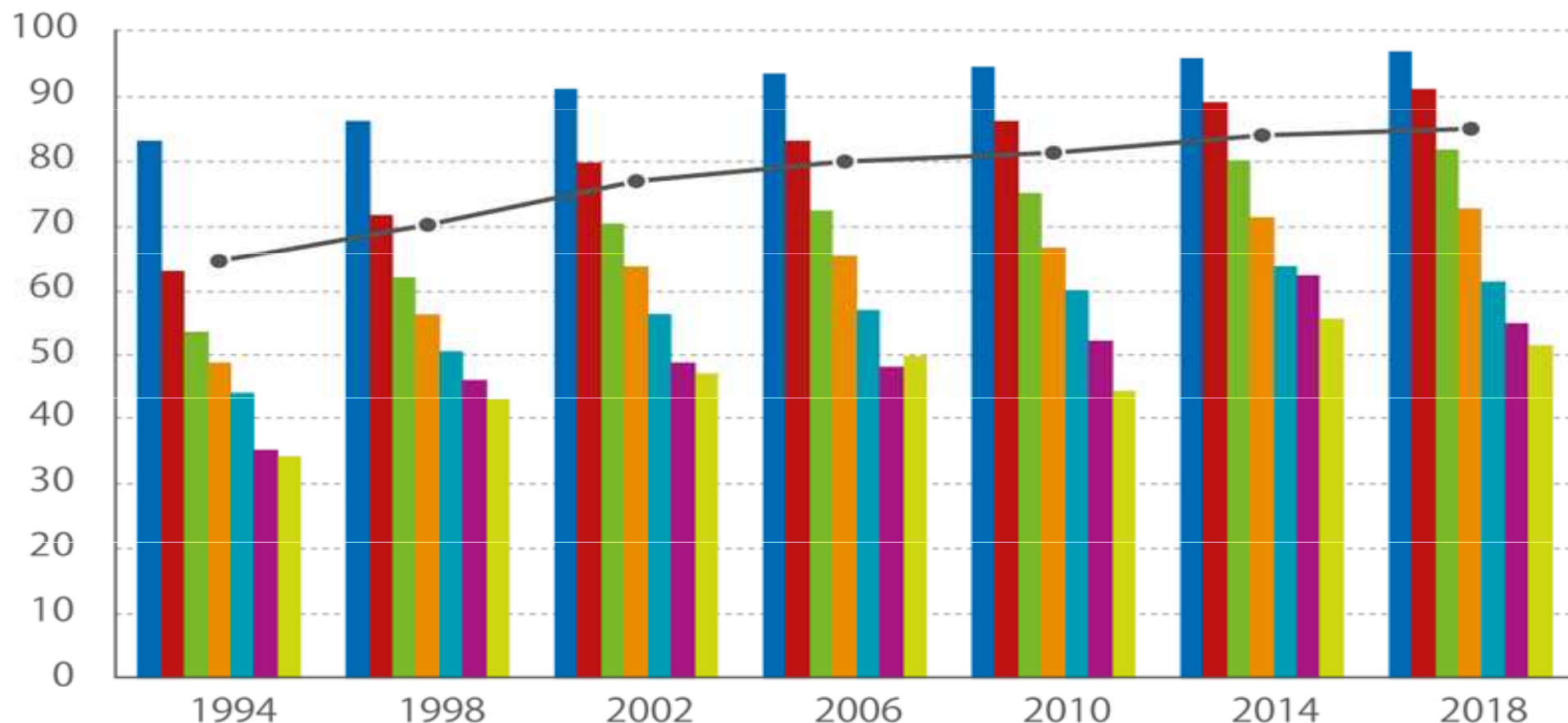
Počty kandidátů / bez NK

Počet kandidátů podle typu volební strany v komunálních volbách, 1994–2018

Podíl kandidátů bez politické příslušnosti podle velikosti obce (podle počtu zapsaných voličů) v komunálních volbách 1994–2018 (%)

● do 500 voličů

● 2 001–5 000 voličů

● 15 001–50 000 voličů

● nad 150 000 voličů

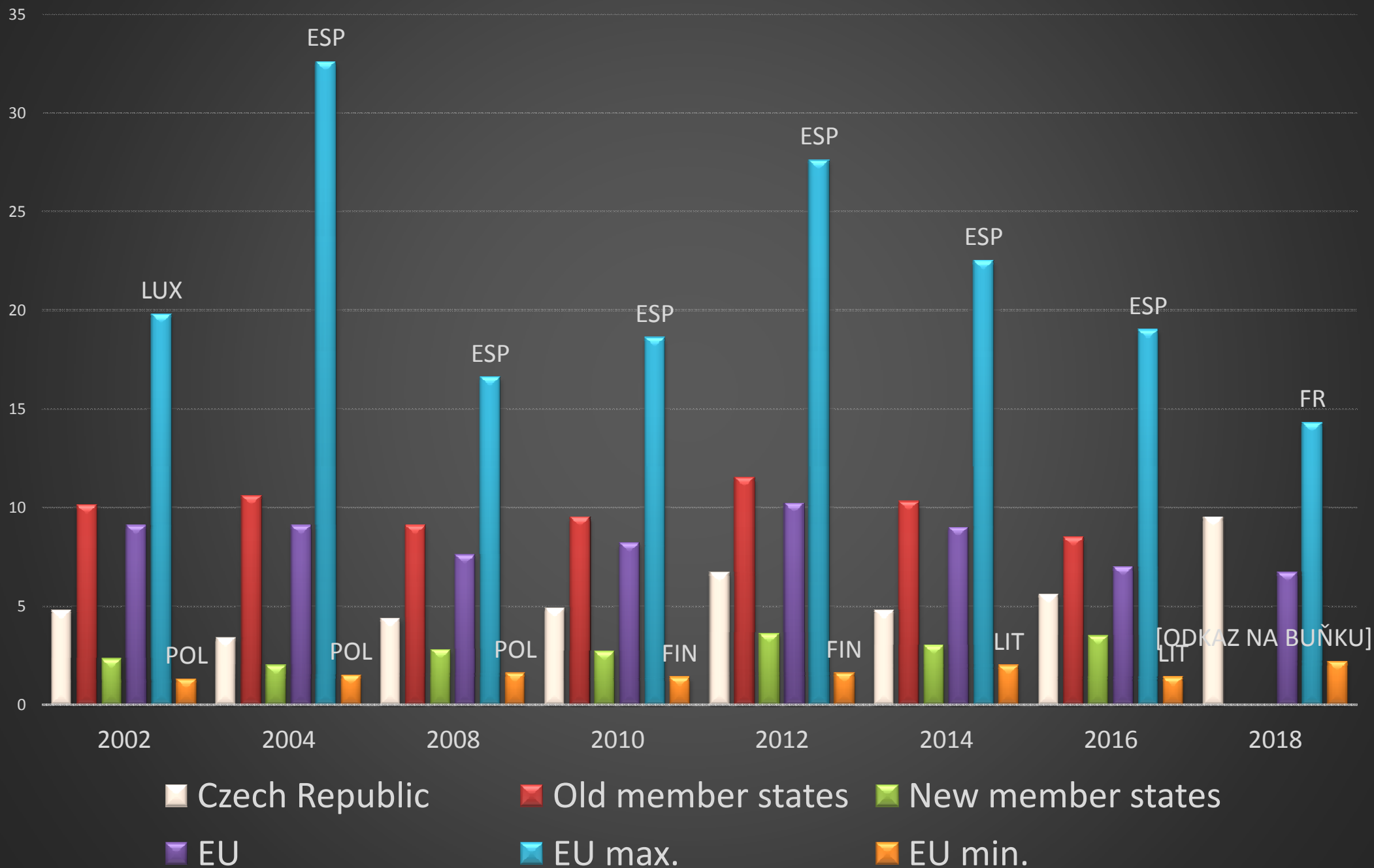
● 501–2 000 voličů

● 5 001–15 000 voličů

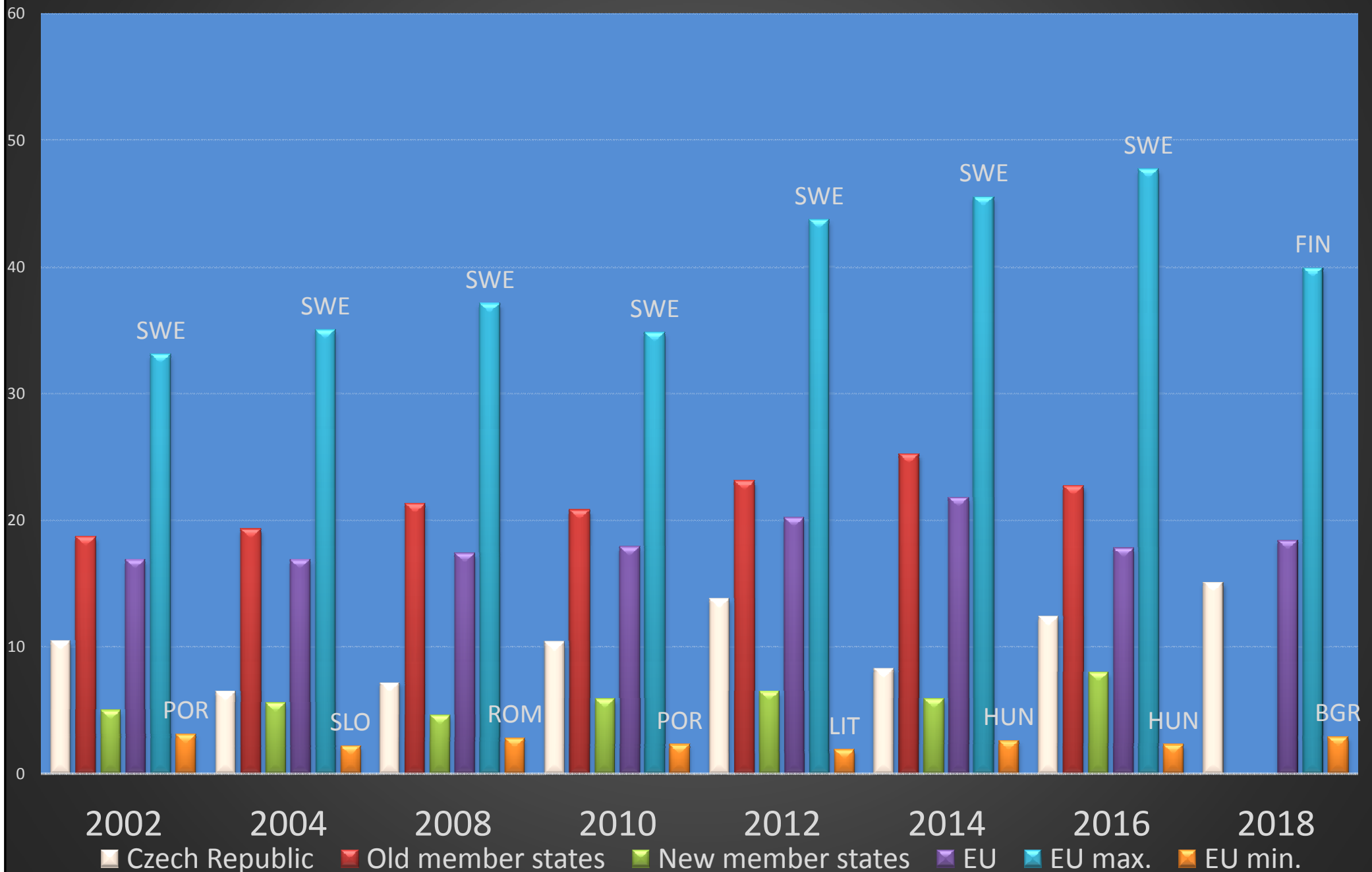
● 50 001–150 000 voličů

—●— kandidáti bez politické příslušnosti – ČR

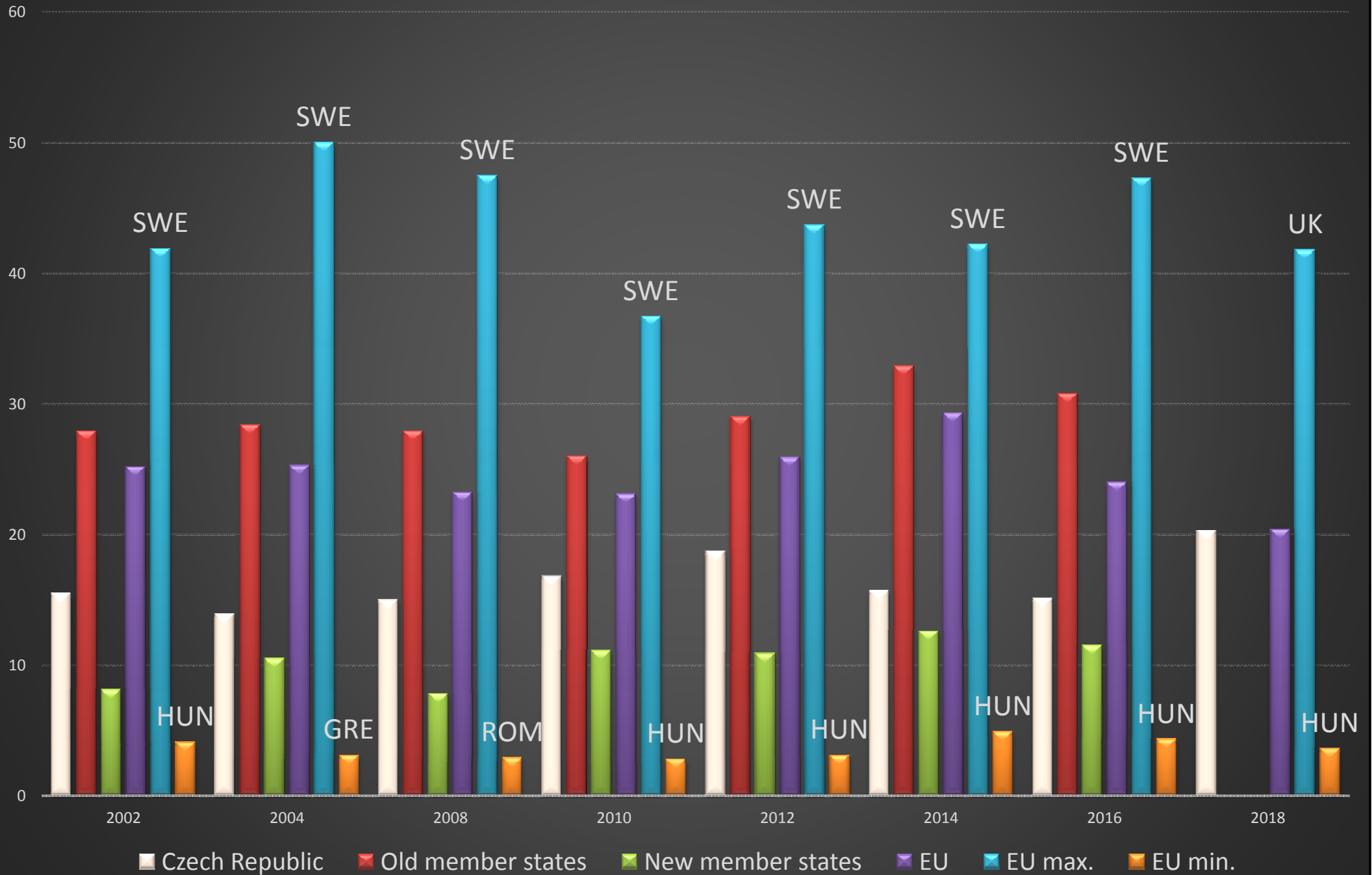
Participation in demonstrations

Boycott of products in the EU

Participation in petitions

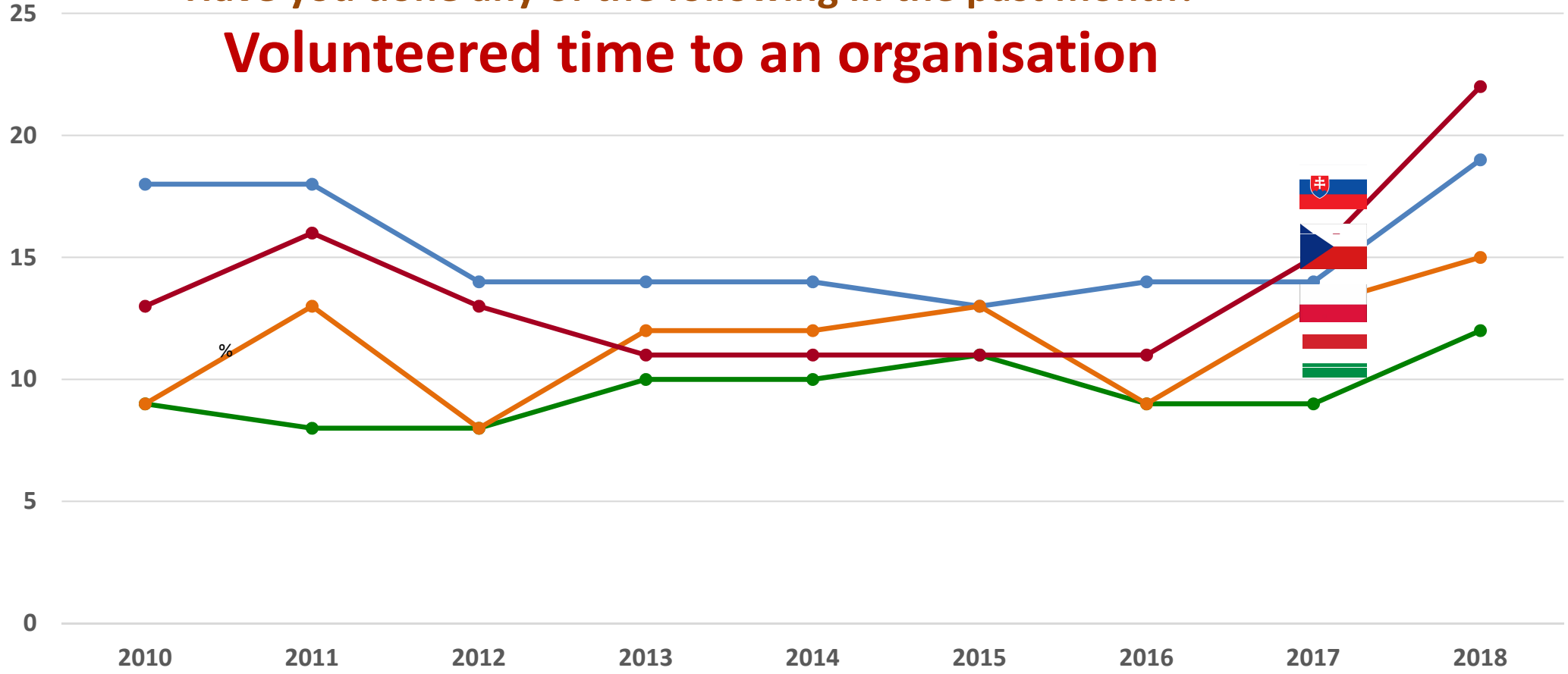

THE SHARE OF VOLUNTEERS IN POPULATION

Have you done any of the following in the past month?

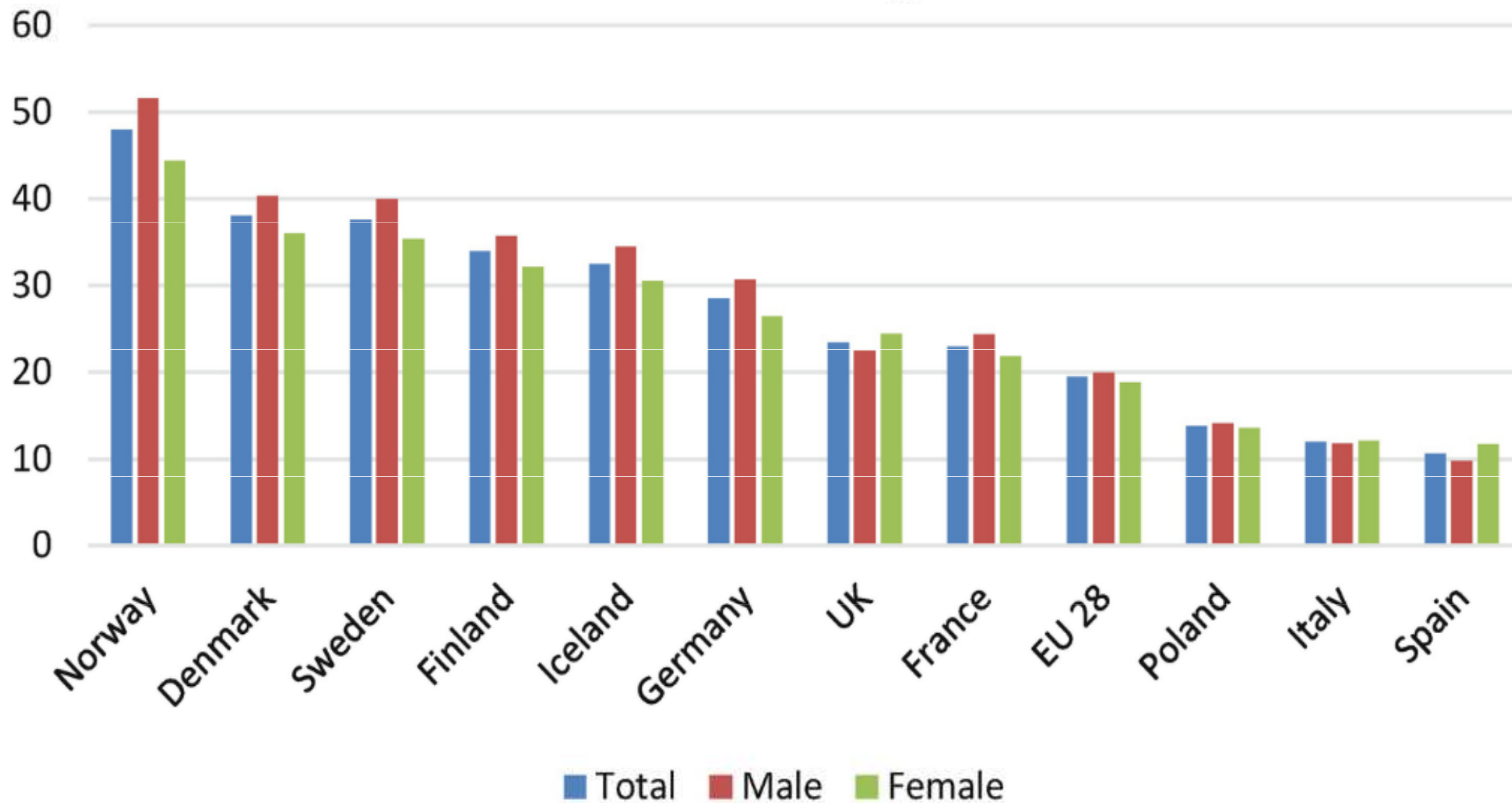
Volunteered time to an organisation

Source: WGI, Gallup's World View World Poll, N=1000 per country.

—●— Czech Republic   —●— Hungary   —●— Poland   —●— Slovakia

Volunteering

Source: Eurostat: EU Income and Living Survey (SILC 2016).